Svenska
som andraspråk för
grundläggande
vuxenutbildning

Grundhjulet

Övningsbok i grammatik

Ewa Holm och
Kristina Asker

Grundhjulet

Svenska som andraspråk för grundläggande vuxenutbildning

Övningsbok i grammatik

Ewa Holm och Kristina Asker

SANOMA UTBILDNING

Sanoma Utbildning
Postadress: Box 30091, 104 25 Stockholm
Besöksadress: Alströmergatan 12, Stockholm
Hemsida: www.sanomautbildning.se
E-post: info@sanomautbildning.se

Order/Läromedelsinformation
Telefon 08-587 642 10
Telefax 08-587 642 02

Projektledare/redaktör: Susanne Risberg, Daniel Ternberg
Grafisk form: Lena Eklund/Kolofon
Illustrationer omslag och inlaga: Susanne Engman

Grundhjulet – övningsbok i grammatik
ISBN 978-91-523-3346-4

Granskare:
Inger Kjerrman, lärare i svenska som andraspråk
Kerstin Svevar, författare och skrivcoach

Första upplagan
Första tryckningen

Tryck: Livonia Print, Lettland 2016

Till dig som använder

Grundhjulet – övningsbok i grammatik

Förmodligen har du också huvudboken *Grundhjulet* och har skaffat dig *Grundhjulet – övningsbok i grammatik* för att öva extra. Rätt tänkt – för att lära sig ett språk grundligt måste man öva mycket.

Genom att först läsa texterna samt göra övningarna i huvudboken och sedan göra övningarna som hör till samma kapitel i övningsboken repeterar du både grammatiska moment och ord som du arbetat med i huvudboken.

Om du använder dig av detta arbetssätt kommer du att befästa dina grammatiska kunskaper och minnas orden du lärt dig mycket bättre.

För som man brukar säga: ”Repetition är kunskapens moder”.

Är du osäker på något grammatiskt begrepp när du gör övningarna har du minigrammatiken här i *Grundhjulet – övningsbok i grammatik* på s. 7–25 till din hjälp.

Lycka till med dina studier i svenska!

Författarna

Innehåll

Minigrammatik

JAG

DU

VI

Minigrammatik

Denna minigrammatik är precis vad den utger sig för att vara, en minigrammatik. Vi har alltså inga avsikter att försöka täcka den svenska grammatiken fullständigt utan har här valt att förklara de områden inom svensk grammatik som vi tror är speciellt relevanta för en andraspråksinlärare.

Ordklasser

I svenskan finns elva ordklasser. De presenteras i detta avsnitt.

1. Substantiv

Substantiv är ord för personer, djur, saker, tillstånd och ämnen. Svenskans substantiv delas in i en-ord (*utrum*) och ett-ord (*neutrum*).

De flesta substantiv är *en*-ord.
Substantiven står i obestämd form eller bestämd form ibland med artikel, ibland utan.
Det finns två slags artiklar: *obestämd* och *bestämd*.

Substantiv är namn på ting,
till exempel boll och ring

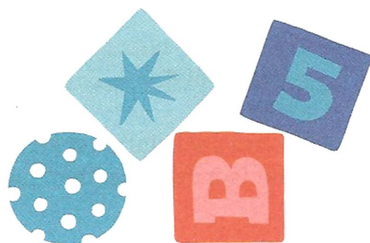

Substantiv delas in i olika grupper, beroende på hur de böjs i plural.

GRUPP	SINGULAR		PLURAL	
	obestämd form	*bestämd form*	*obestämd form*	*bestämd form*
1	en flicka	flick**an**	flick**or**	flick**orna**
	en stuga	stug**an**	stug**or**	stug**orna**
	en gata	gat**an**	gat**or**	gat**orna**
	en penna	penn**an**	penn**or**	penn**orna**

REGEL: en-ord som slutar på -a.

2	en aning	aning**en**	aning**ar**	aning**arna**
	en hatt	hatt**en**	hatt**ar**	hatt**arna**
	en pojke	pojk**en**	pojk**ar**	pojk**arna**
	en tiger	tiger**n**	*tigr**ar**	tigr**arna**
	en cykel	cykel**n**	*cykl**ar**	cykl**arna**

REGEL: en-ord som slutar på konsonant eller annan vokal än -a. *Vid substantiv som slutar på obetonat *-er* eller *-el* faller *-e* bort i plural.

3	en text	text**en**	text**er**	text**erna**
	ett test	test**et**	test**er**	test**erna**
	en parfym	parfym**en**	parfym**er**	parfym**erna**
	ett jubileum	jubile**et**	jubile**er**	jubile**erna**
	en bok	bok**en**	böck**er**	böck**erna**

REGEL: en- och ett-ord som är enstaviga, eller flerstaviga med betoning på sista stavelsen. En del ord får *omljud* (= vokalen byts ut som i en bok/flera böcker).

4	en sko	sko**n**	sko**r**	sko**rna**
	en bakelse	bakelse**n**	bakelse**r**	bakelse**rna**
	en tå	tå**n**	tå**r**	tå**rna**

REGEL: en-ord som slutar på vokal

5	ett äpple	äpple**t**	äpple**n**	äpple**na**
	ett leende	leende**t**	leende**n**	leende**na**
	ett schema	schema**t**	schema**n**	schema**na**

REGEL: ett-ord som slutar på vokal.

6	ett bord	bord**et**	bord	bord**en**
	ett fönster	fönstr**et**	fönster	fönstr**en**
	en mus	mus**en**	möss	möss**en**

REGEL: ett-ord som slutar på konsonant samt en del en-ord. Några ord får en annan vokal (som en mus/flera möss).

Obestämd form

1. Obestämd form (efter singular *en/ett* eller i plural) används när man talar om något för första gången, när det är något nytt man informerar om.

   EXEMPEL: Jag har köpt *en* ny *cykel*.

2. Obestämd form används också i allmän betydelse. När man inte syftar på en speciell sak används obestämd form av substantivet utan artikel.

   EXEMPEL: Jag lagar mat. Hon åker tåg. Han skriver brev.

3. Obestämd form följer också efter vissa "bestämdhetsord" som: *många, någon, något, några, ingen, inget, inga, annan, annat, andra, vilken, vilket, vilka, sådan, sådant, sådana, denna, detta, dessa, varje, samma, nästa, följande* samt efter *räkneord*.

4. Man använder obestämd form efter possessiva pronomen:
   min *cykel*, din *cykel*, eller efter *genitiv-s*:
   Hannas *cykel*, flickornas *cyklar*.

Bestämd form

1. Bestämd form används när vi vet vad man pratar om eller om något är självklart.

   EXEMPEL: Cykel*n* jag köpte står på gata*n*.

2. Om det bara finns en av något används också ofta bestämd form.
   EXEMPEL: Kung*en* i Sverige bor i huvudstaden. Måne*n* är rund.

3. Bestämdhet kräver bestämd artikel.
   EXEMPEL: *Den* nya cykel*n* är jättefin. *Det där* gamla hjul*et* var trasigt.
   De här färger*na* är jättevackra. *De där* kläder*na* vill jag ha.

Genitivform

Alla substantivformer har en genitivform som visar att något/någon tillhör något/någon.

Genitivformen bildas genom att lägga till *-s* efter namnet på någon eller efter substantivets grundform eller efter substantivets bestämda form.

EXEMPEL:
Mohammed*s* syster, en flicka*s* syster, många flickor*s* systrar,
flickan*s* syster, de flickorna*s* systrar.

2. Verb

Verb är något som man gör: springer, ritar, kör

Ett verb talar om vad någon gör eller vad som händer (= verksamhet, förändring eller tillstånd).

Med svenskans *tre temaformer* **infinitiv**, **preteritum**, **supinum** kan man bilda alla andra tidsformer/tempus:

EXEMPEL:	INFINITIV	PRETERITUM	SUPINUM (efter *har* eller *hade*)
	prata	pratade	pratat
	skriva	skrev	skrivit

Verben delas in i fyra olika grupper. Grupp 1–3 är regelbundna verb. Grupp 4 är en grupp verb som bland annat böjs genom att byta vokal. Se tabellen:

Verbets böjningsformer

GRUPP	INFINITIV	IMPERATIV	PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM
1	prata	prata	pratar	pratade	pratat
	jogga	jogga	joggar	joggade	joggat

REGEL: svaga verb som slutar på *-ar* i presens.

2	leka	lek	leker	lekte	lekt
	ringa	ring	ringer	ringde	ringt

REGEL: svaga verb som slutar på *-er* i presens. Vokal förändras inte beroende på form.

3	bo	bo	bor	bodde	bott
	förmå	fömå	förmår	förmådde	förmått

REGEL: bland annat korta svaga verb som inte har *-er* eller *-ar* i presens

4	krypa	kryp	kryper	kröp	krupit
	ligga	ligg	ligger	låg	legat

REGEL: starka verb har ofta vokalbyte i preteritum och supinum.

Verbformernas användning

INFINITIV	IMPERATIV	PRESENS	PRETERITUM	SUPINUM
efter vissa hjälpverb och efter infinitiv-märket *att*	uppmaning att någon ska göra något	nutid	dåtid	Efter *ha, har, hade*

Tempus – tidsformer

Två tidssystem används i svenskan: presenssystemet och preteritumsystemet. Det bör vara tempusharmoni i svenskan. Det betyder att i presenssystemet (*perfekt, presens, futurum*) används presens med perfekt, presens och futurum.

EXEMPEL: Jag är hungrig för jag *har* inte ätit.

I preteritumsystemet (*pluskvamperfekt, preteritum, futurum preteritum*) används preteritum med pluskvamperfekt, preteritum och futurum preteritum.

EXEMPEL: Jag *var* hungrig för jag *hade* inte ätit.

Presenssystemet

	FÖRE NU	NU	EFTER NU
TEMPUS:	**perfekt** har ätit	**presens** äter	**futurum** ska äta tänker äta kommer att äta

Nu: Jag *äter* middag med min familj nu klockan 18.00.

Före nu: Jag *har ätit* middag många gånger med min familj.

Efter nu: Jag *ska äta* middag med min familj även i morgon klockan 18.00.
Jag *tänker äta* middag med min familj i morgon.
Jag *kommer* nog *att äta* middag många gånger med min familj.

Preteritumsystemet

TEMPUS:	**pluskvamperfekt**	**preteritum**	**futurum preteritum**
	hade ätit	åt	skulle äta

Då: Jag *åt* middag i går klockan 18.00 och då *var* jag fruktansvärt hungrig.

Före då: Jag *hade* inte ätit på hela dagen när jag satte mig ner vid bordet.

Efter då: Jag *beslöt* att jag *skulle äta* lunch nästa dag för att slippa bli så hungrig senare.

3. Infinitivmärket *att*

I svenskan finns ett ord som oftast används på ett enda sätt och det är infinitivmärket *att*.

Det används framför verb i infinitiv.

EXEMPEL: att vara, att äta, att cykla

OBS! *Att* kan i andra sammanhang också fungera som konjunktion.

EXEMPEL: Jag tror *att* han cyklar.

4. Adjektiv

Adjektiven talar om hur något eller någon är: vacker, självklar, gul och kär

Adjektiv beskriver substantiv och pronomen. Formen på adjektivet böjs efter ordet det bestämmer, beroende på om det står i obestämd eller bestämd form. Bestämdhet kräver bestämd form.

	EN-ORD	ETT-ORD	PLURAL
Obestämd form	en **snäll** pojke	ett **snällt** barn	många **snälla** barn
Bestämd form	den **snälla** pojken	det **snälla** barnet	de **snälla** barnen

Komparation = jämförelse

Adjektiven har tre olika former som används för att kunna jämföra: positiv (grundform), komparativ och superlativ.

Adjektiven kompareras med ändelser (-are, -ast eller -re, -st) eller med *mer* och *mest*.

POSITIV	KOMPARATIV	SUPERLATIV
glad	glad**are**	glad**ast**
enkel	enkl**are**	enkl**ast**
skum	skumm**are**	skumm**ast**
stor	stör**re**	stör**st**
logi**sk**	**mer** logi**sk**	**mest** logisk
intresserad	**mer** intresserad	**mest** intresserad

REGEL: De flesta adjektiv kompareras med *-are*, -**ast**. Ord som slutar på *-isk* samt långa ord och particip kompareras med **mer** och **mest**.
En del vanliga adjektiv böjs oregelbundet till exempel: *gammal, äldre, äldst/ liten, mindre, minst.*

5. Adverb

Adverb används mest för rum och tid och sätt

Adverb betyder något som *hör till* verbet och kan alltså vara en bestämning till verbet:

Monet målade *vackert.*

Adverb kan också vara bestämning till ett adjektiv:

Tavlan av Monet är *fantastiskt* vacker.

Adverb kan också vara bestämning till andra adverb:

Monet målade *fantastiskt* vackert.

Adverb kan också vara bestämning till en hel sats:

Monet målade *vanligen* med ljusa färger.

Vanliga satsadverb är:

inte, kanske

Tidsadverb är en vanlig typ av adverb:

Nuförtiden målar inte så många konstnärer som Monet.

Rumsadverb är också vanliga:

Här är *där* man är, *där* är *där* man inte är.

6. Pronomen

Pronomen används i stället för ett namn:
jag, henne, någon, ingen, han

Pronomen betyder *i stället för namn* och används också på detta sätt:

Han (Mikael) är 14 år.

Pronomen delas in i olika grupper beroende på hur de ska användas: personliga, reflexiva, possessiva, indefinita eller relativa pronomen.

Personliga pronomen

Subjektsformen används när pronomenet står som subjekt och objektsformen när pronomenet står som objekt i en sats:

$\underset{\text{subjekt}}{\text{Jag}}$ ger boken till $\underset{\text{objekt}}{\text{dig}}$.

$\underset{\text{subjekt}}{\text{Man}}$ vet inte vad som väntar $\underset{\text{objekt}}{\text{en}}$ i framtiden.

SUBJEKTSFORM	OBJEKTSFORM
jag	mig
du	dig
han	honom
hon	henne
hen*	hen*
den	den
det	det
man	en
vi	oss
ni	er
de**	dem**

* *Hen* kan användas som ett alternativ till *han* och *hon*.
** Både *de* och *dem* uttalas vanligen *dom* och skrivs vardagligt *dom*.

Reflexiva pronomen

Reflexiva pronomen ”reflekterar” (speglar) den/de som gör något:

EXEMPEL: Jag tvättar *mig*. Vi skyndar *oss*.

jag ⟷ mig
du ⟷ dig
han ⟷ sig
hon ⟷ sig
hen ⟷ sig
den ⟷ sig
det ⟷ sig
man ⟷ sig
vi ⟷ oss
ni ⟷ er
de ⟷ sig

Possessiva pronomen

Possessiva pronomen talar om vem som ”äger” något.

				Reflexiva possessiva pronomen		
”ÄGARE”	**EN-ORD**	**ETT-ORD**	**PLURAL**	**EN-ORD**	**ETT-ORD**	**PLURAL**
jag	min	mitt	mina			
du	din	ditt	dina			
han	hans	hans	hans	sin	sitt	sina
hon	hennes	hennes	hennes	sin	sitt	sina
den/det	dess	dess	dess	sin	sitt	sina
man	ens	ens	ens			
vi	vår	vårt	våra			
ni	er	ert	era			
de	deras	deras	deras	sin	sitt	sina

Reflexiva possessiva pronomen ”reflekterar” (speglar) subjektet i samma sats.

Ivan har en bil. *Hans bil* står i garaget. (*Hans bil* = subjekt)

Ivan brukar tvätta *sin bil*. (*sin bil* = Ivans bil. Ivan = subjekt)

Ivan brukar också tvätta Jans bil. Ivan tvättar *hans bil*.
(*hans bil* = Jans bil när Ivan är subjekt i satsen)

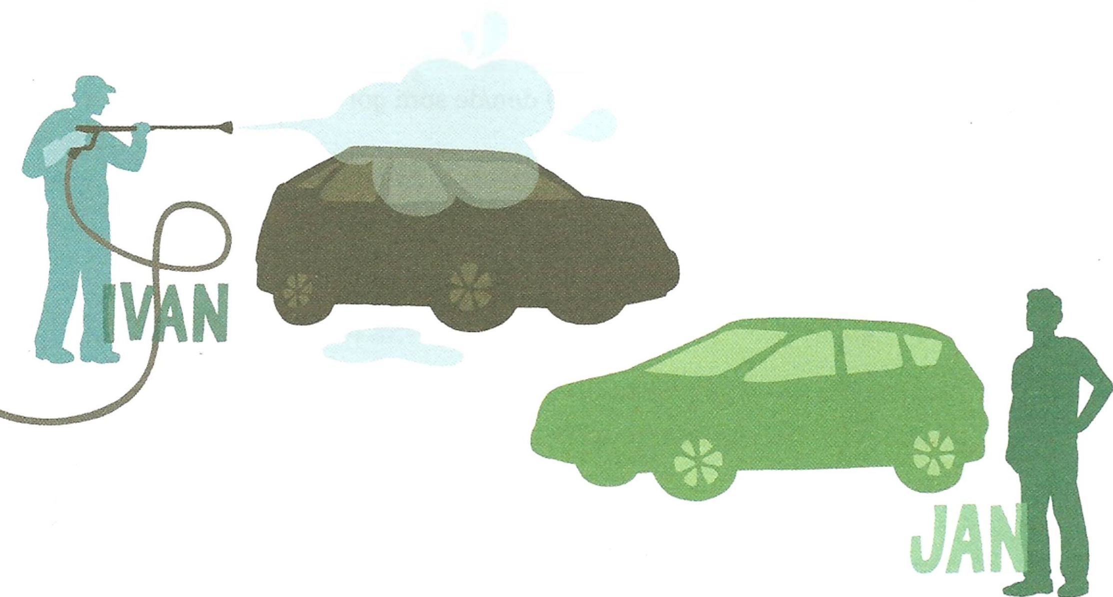

Indefinita pronomen

”Indefinit” betyder obestämd så *indefinita pronomen* betyder att man talar om något obestämt.

(används med)	EN-ORD	ETT-ORD	PLURAL
inte +	någon	något	några
	ingen	inget	inga
	annan	annat	andra
	all	allt	alla

Jag vill *inte* ha *någon* mat. Hon läste *inte några* läxor alls.
(*eller*: Hon läste *inga* läxor alls.)

Han har *inte något* körkort.
(*eller*: Han har *inget* körkort.)

Relativa pronomen

Relativa pronomen är *som*, *vars* eller *vilket/något som* och syftar tillbaka på ordet eller orden närmast före i satsen.

Som kan vara subjekt eller objekt och kan användas för att inleda bisats:

Det här är min syster *som* jobbar på banken. (som = subjekt)

Det här är min syster *som* du har sett på foton.

(*som* = objekt då *du* är subjekt i satsen)

Vars visar på ”ägaren” till något och står i genitivform:

På skolan finns en matsal *vars* möbler är trasiga.
(*matsalens* möbler)

På skolan går det många elever *vars* föräldrar har klagat på de trasiga möblerna. (*elevernas* föräldrar)

Vilket/något *som* syftar tillbaka på verb, uttryck eller hel sats:

Nuförtiden *tränar* många, *vilket* är bra för hälsan.

Många *springer i skogen*, *något som* jag också har börjat med.

7. Prepositioner

Prepositioner står före substantiven: *på* bordet, *vid* väggen, *till* sommaren, *i* vår

Prepositioner är ofta ”positionsord” som talar om var något/någon finns eller riktning – *rumsprepositioner*[1]. Prepositioner kan också tala om hur det brukar vara vid en viss tidpunkt eller när något sker – *tidsprepositioner*[2]. Prepositionerna står oftast framför sitt huvudord, vanligtvis ett substantiv.

Boken ligger *på*[1] bordet.
Hon bor *i*[1] Kungälv.
Vi ska resa *till*[1] Paris *i*[2] sommar.
På[2] vintern är det ofta kallt *i*[1] Sverige.

Konjunktioner som *och*, *men*, *för* och *så* binder ihop satser och satsdelar

8. Konjunktioner

Konjunktioner är bindeord som binder samman satser och satsdelar av samma sort.

De vanligaste är: *och, samt, eller, men, för, utan.*

EXEMPEL:

Sofia *och* Zoran gick på teater. (*och* binder här samman två subjekt)

Fansen ville att laget skulle vinna matchen *och* att de även skulle vinna turneringen. (*och* binder här samman två bisatser som inleds med att)

Vi måste läsa artikeln och dikten *samt* göra alla andra läxor. (*samt* binder här samman flera objekt)

Vill du ha ett äpple *eller* vill du hellre ha ett päron? (*eller* binder här samman två huvudsatser)

Minna ville gå på festen *men* det ville inte Sanna.
(*men* binder här samman två huvudsatser)

Hon hoppades att hunden skulle komma *utan* att hon skulle behöva ropa på den.
(*utan* binder här samman två bisatser som inleds med *att*)

Jag skrev ett brev till farmor *för* jag ville ha ett brev från henne.
(*för* binder här samman två huvudsatser).

9. Subjunktioner

Subjunktioner underordnar en sats under en annan. Subjunktionerna inleder bisatser och kan därför också kallas bisatsord. Om bisatsen står före huvudsatsen, får huvudsatsen omvänd ordföljd.

Några vanliga subjunktioner är *att, när, eftersom, om, för att, då, ju ... desto, inte/knappt ... förrän, innan.*

EXEMPEL:

Pappa säger *att* han inte har tid.
huvudsats + bisats

När taxin kom, hade vi väntat i en kvart.
bisats + huvudsats med omvänd ordföljd

Härmed säger jag upp lägenhetskontraktet *eftersom* jag ska flytta till annan ort.
huvudsats + bisats

Jag vet inte *om* jag kommer.
huvudsats + bisats

Ju mer öl han drack, *desto* mer pratade han.
bisats + huvudsats

Hon pluggade hela dagen *för att* hon skulle ha kvällen fri.
huvudsats + bisats

Kom in och ät, *innan** det blir för sent!
huvudsats + bisats

(*innan kan också vara preposition: Kom in och ät, *innan* klockan sex!)

10. Interjektioner

Interjektioner kallas även utropsord och är oböjliga:

Fy! Pang! Hej! Okej!

Interjektioner används ofta för sånt som känns: värker, svider, bränns

11. Räkneord

Räkneorden delas in i *grundtal* och *ordningstal*.

Grundtalen används när man anger antal av något/några och ordningstalen när man anger ordningen av något.

Räkneord är sånt man räknar med: noll, ett, två, tre ...

EXEMPEL:

Han fyller snart 21 år. På torsdag firar han sin 21:a (tjugoförsta) födelsedag.

Hon har tre barn men i maj väntar hon sitt fjärde barn.

GRUNDTAL		ORDNINGSTAL	
0	noll		
1	ett	1:a	första
2	två	2:a	andra
3	tre	3:e	tredje
4	fyra	4:e	fjärde
5	fem	5:e	femte
6	sex	6:e	sjätte
7	sju	7:e	sjunde
8	åtta	8:e	åttonde
9	nio	9:e	nionde
10	tio	10:e	tionde
11	elva	11:e	elfte
12	tolv	12:e	tolfte
13	tretton	13:e	trettonde
14	fjorton	14:e	fjortonde
15	femton	15:e	femtonde
16	sexton	16:e	sextonde
17	sjutton	17:e	sjuttonde
18	arton	18:e	artonde
19	nitton	19:e	nittonde
20	tjugo	20:e	tjugonde
21	tjugoen (-ett)	21:a	tjugoförsta
22	tjugotvå	22:a	tjugoandra
etc.			
30	trettio	30:e	trettionde
40	fyrtio	40:e	fyrtionde
50	femtio	50:e	femtionde
60	sextio	60:e	sextionde
70	sjuttio	70:e	sjuttionde
80	åttio	80:e	åttionde
90	nittio	90:e	nittionde
100	(ett)hundra	100:e	hundrade
101	(ett)hundraen (-ett)	101:a	(ett)hundraförsta
1 000	(ett)tusen	1000:e	tusende
1 001	(ett)tusen (-ett)	1001:a	(ett)tusenförsta
2 000	tvåtusen	2000:e	tvåtusende
1 000 000	en miljon		
1 000 000 000	en miljard		
2 000 000 000	två miljarder		
1 000 000 000 000	en biljon (en miljon miljoner)		

Ordföljd

Huvudsatser

En huvudsats kan vara:
1. ett påstående
2. en fråga
3. en uppmaning

En huvudsats kan också:
4. bestå av huvudsats tillsammans med flera bisatser

(Information om bisatser finns på s. 24.)

EXEMPEL:

1. Du är fin.
2. Är du klar nu?
3. Sluta!
4. Då jag har slutat arbeta för dagen, brukar jag promenera hem från jobbet, eftersom jag tycker om frisk luft.

Satsschema för huvudsatser

A.	Fundament	Verb1	Subjekt	Satsadverb	Verb2–3	Partikel	Objekt/ komplement	Adverbial/ Prepositions-uttryck
	De olika delarna kan vara: (för exempelmeningar se tabell B):							
1.	subjekt	ett verb i presens	subjekt		ett eller flera verb			tidsadverbial
2.	formellt subjekt	eller preteritum	formellt subjekt		i infinitiv eller supinum			platsadverbial sättsadverbial
3.	objekt							
4.	adverbial (kan också vara bisats)							
5.	frågeord							

B.	Fundament	Verb1	Subjekt	Satsadverb	Verb2–3	Partikel	Objekt/ komplement	Adverbial/ Prepositions-uttryck
1.	Jag	skriver		ofta			mejl	på kvällarna.
2.	Det	regnade		inte				i Sverige förra sommaren.
3.	Läxorna	måste	eleverna	alltid	göra			ordentligt efter lektionerna.
4.	På vår arbetsplats	jobbar	vi	sällan				efter sju nuförtiden.
4.	Då jag har duschat	brukar	jag		smörja	in	mig.	
5.	Hur	hinner	du	förresten	jogga			så långt på morgnarna?

Kom ihåg om huvudsatser: Verb1 står **alltid** på andra plats i schemat.
Om satsen har både rumsadverbial och tidsadverbial står rumsadverbialet före tidsadverbialet. Se exempel i tabell B ovanför.

Bisatser

En bisats är alltid en del av en mening och kan normalt inte ensam fungera som en mening.

Bisatsen börjar med ett bisatsord (subjunktion) och står oftast först eller sist i en mening. Bisatsen kan också stå inskjuten efter fundamentet. Om bisatsen står först i meningen blir den fundament och måste följas av verb1.

Satsschema för bisatser

...	Bisatsord	Subjekt	Satsadverbial	Verb1–3	Partikel	Objekt	Adverbial	...
Cecilia vill	att	vi	helst	köper		en gemensam present	imorgon.	
Mina föräldrar vill veta	ifall	jag		tänker söka		till universitetet	i höst.	
	Om	ni		orkar				finns det mer efterrätt i kylen.
	När	du		har ätit	upp	maten		får du gå ut och leka.

Kom ihåg om bisatser: Subjektet och satsadverbial kommer före verb1 i bisatser. Se exempel i tabellen ovanför.

Satsadverbial

Satsadverbial definierar (bestämmer) betydelsen av satsen. Satsadverbial står vanligtvis efter verb1 i huvudsats men före verb1 i bisats.

Satsadverbialets placering i **huvudsats**:

Zahra ska ***inte*** läsa svenska när det är sommarlov.

Satsadverbialets placering i **bisats**:

Zlatan sa att han ***inte*** ville vara med i grupparbetet.

Direkt och indirekt tal

Direkt tal är när man säger något direkt till någon, till exempel:

Mamma: – Vi ska åka till mormor på lördag.
Pappa: – Vill ni följa med?

Indirekt tal är ett sätt att referera vad någon har sagt eller skrivit. Indirekt tal bildas med bisats genom en ”sägesats”:

Mamma säger/menar *att vi ska åka till mormor på lördag.*
Pappa undrar/frågar *om vi vill följa med.*

Direkt tal

Vi ska åka till mormor på lördag.

Direkt tal

Vill ni följa med till mormor på lördag?

Indirekt tal

Mamma säger att vi ska åka till mormor på lördag och pappa undrar om vi vill följa med.

Jag trivs bäst...

A Djur och djurläten, Grundhjulet s. 10

Substantiv – obestämd artikel

1 Skriv rätt obestämd artikel (en eller ett) och rätt pluralform till djuren i rutan.

hund	tupp	groda	fågel	får	gris
häst	katt	ko	mygga	get	

EXEMPEL: *en älg/älgar*

1. ______________ / ______________
2. ______________ / ______________
3. ______________ / ______________
4. ______________ / ______________
5. ______________ / ______________
6. ______________ / ______________
7. ______________ / ______________
8. ______________ / ______________
9. ______________ / ______________
10. ______________ / ______________
11. ______________ / ______________

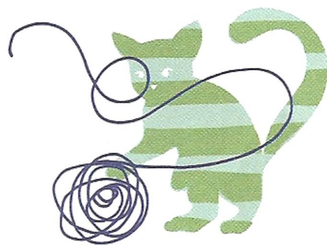

2 Skriv rätt verb i presens eller infinitiv. Välj bland orden i rutan.

bräka	gala	gnägga	grymta	jama
kvittra	kväka	råma	skälla	surra

En svensk bondgård

Om man besöker en bondgård i Sverige är det vanligt att träffa på vissa djur. På morgonen kanske du blir väckt av en tupp som ________________ (1). Det är tupparnas sätt att tala om att det är morgon. Går du ut i ladugården så kan du se och höra kossor som ________________ (2) när du kommer. Om det är sommar så står kossorna förmodligen ute i en hage och betar, det vill säga äter gräs. Intill ladugården finns ibland ett stall. Där kan du möta hästar som ________________ (3) när de ser dig. Det gör hästar ibland när de blir glada. Utanför stallet och ladugården kan du se grisar som bökar i jorden i en spilta. Grisarna kan då och då höras ________________ (4). Nedanför ett träd intill spiltan sitter kanske en katt och ________________ (5). Den har sannolikt spanat in några fåglar som sitter i trädet och ________________ (6). Det är fåglarnas sätt att kommunicera med varandra. Att lyssna på fågelsång tycker nog de flesta av oss om. Något som inte är lika trevligt att lyssna på är att tvingas höra en mygga som ________________ (7) i örat på en när man ska sova. I en hage kan du också få se får som betar gräs och allt de nu hittar att äta som växer på marken. Får och getter brukar ofta ________________ (8) när de får syn på människor. Fåren kanske också kommer fram till dig för att hälsa. De är ganska sällskapliga djur och tycker om människor. På många

bondgårdar bor en hund. En del som bor på en bondgård har sin hund som sällskapsdjur medan andra kanske också använder sin hund som vallhund. Det betyder att hunden fungerar som en slags vakthund för fåren, den vallar (styr) fåren så att de flyttar sig dit bonden, och hunden vill. Om en hund blir upprörd och/eller arg brukar den ________________ (9). När du promenerar i en hage där djuren betar kan du ibland stöta på och få höra en groda ________________ (10). Grodor brukar trivas där det är fuktigt. Därför är chansen större att se grodor en regnig dag än en solig dag.

Verb – verbformer

3 Fyll i tabellen med verben i rätt verbform.

infinitiv	presens	preteritum	supinum
bräka			
gala			
gnägga			
grymta			
jama			
kvittra			
kväka			
råma			
skälla			
surra			

B Renata och Sjökungen, Grundhjulet s. 12

Här/där – hit/dit

Här och *där* används för att tala om var någon eller något befinner sig – på en plats eller ett läge.

EXEMPEL: *Jag är här nu, sa barnet när det kom hem till sina föräldrar.*

Hit och *dit* används för att tala om riktning till → eller från ← en plats eller ett läge – till exempel *vart* någon ska gå eller resa.

EXEMPEL: *Hon kan inte resa dit på grund av kriget.*

1 Fyll i de ord som saknas: *här* eller *hit* eller *där* eller *dit*.

Åk inte tillbaka ________ (1), till Sjökungens land, grät Renatas föräldrar.

Stanna ________(2), för det ________(3) är ditt hem! Visst vill du väl

leva och dö ________(4), hos dina gamla föräldrar? – Ja, det är sant, det

________(5) är mitt hem. Men jag har mina söner och min man ________(6),

i Sjökungens land. Så jag måste återvända ________ (7) ännu en gång.

Men jag lovar er, mina kära föräldrar, jag kommer så småningom tillbaka

________ (8), till er värld igen, när jag inte står ut ________(9) nere längre.

________ (10) hos er och mina gamla vänner trivs jag egentligen bäst.

– Hallå! Är du __________ (11)? ropade Milena i sin mobiltelefon. – Ja, jag är __________ (12), svarade hennes väninna Kristina.

– Vill du komma __________ (13) nu, hem till mig och fika? undrade Milena.

– Ja tack gärna, jag kan vara __________ (14) om trettio minuter, svarade Kristina.

Kom __________ (15)! skrek husse till sin busiga hund som sprang i väg. Du får inte springa __________ (16) borta!

– Du ska gå __________ (17), bredvid mig, sa mannen till hunden när den kommit tillbaka.

Tonåringarna tittade på en världskarta och drömde om att resa. – Jag vill åka __________ (18), sa Johan och visade sin vän Anders ett land långt borta. Har du varit __________ (19)? frågade han Anders. – Nej, men jag har varit __________ (20) med mina föräldrar, svarade Anders och pekade på ett annat land. Jag vill gärna resa __________ (21) igen, för __________ (22) är så fint!

– Bra, vi kan åka __________ (23) tillsammans, sa Johan. Men äter de inte lite konstig mat __________ (24) ? fortsatte han. – Kanske det, men man får ta seden __________ (25) man kommer, skrattade Anders.

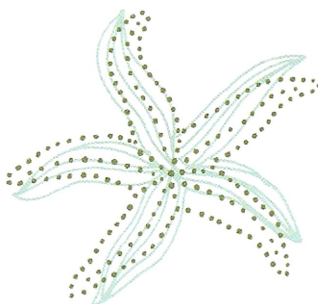

Bli eller vara?

Verbet *bli* används generellt när något innebär förändring. Verbet *vara* används om något som *är* eller *händer nu*.

EXEMPEL: *Vad ska du bli när du blir stor?*
Jag vill bli läkare som min mamma är.

2 Fyll i rätt form av bli eller vara.

Renata visste inte riktigt var hon ville __________ (1). Skulle hon stanna i havet, eller skulle hon __________ (2) kvar hos sina föräldrar på land? – Renata, visst __________ (3) det här på land du hör hemma? frågade hennes mor. – Ja, jag hör hemma hos er och jag __________ (4) mer än gärna här med er, kära föräldrar. Men mina söner och min man Sjökungen __________ (5) så ledsna om jag __________ (6) kvar på land för alltid! – Visst vill du väl ändå __________ (7) begravd med oss på land, fortsatte hennes mor. – Ja, det skulle jag vilja, svarade Renata. Men så __________ (8) det inte. Renata återvände till havet och dog där. Innan hon dog hade hon __________ (9) gammal och nästan blind, och hennes hörsel __________ (10) inte heller så bra. Livet som hon hade levt innan dess med Sjökungen __________ (11) dock mestadels ett mycket lyckligt liv. Hennes liv __________ (12) också mycket långt eftersom hon __________ (13) gammal när hon dog.

– Vad fin i håret du __________ (14) ! utropade barnbarnet till sin mormor. Men vad gråhårig du har __________ (15) sen jag såg dig sist! Och morfar, du __________ (16) alldeles vitskäggig nu, fortsatte barnbarnet förvånat. Du har också __________ (17) jättegammal.

– Ja, många människor ________ (18) grå- eller vithåriga när de ________ (19) gamla, svarade morfar. Men det är bra att du ________ (20) ärlig och säger vad du tycker, mitt kära barnbarn, skrattade morfar. Du ________ (21) snart van vid att jag och mormor har ny hår- och skäggfärg, tror jag.

Flickan ________ (22) enormt glad när hon fick flera presenter av sin farmor och farfar på födelsedagen. – Ni ________ (23) världens snällaste farmor och farfar! ropade hon. Så här snäll har ingen ________ (24) tidigare idag. Men jag lovar att ________ (25) lika snäll mot er när ni fyller år nästa gång! Ni kommer också att ________ (26) jätteglada över mina presenter till er.

I/av/vid?

I, *av* och *vid* är prepositioner som används i olika uttryck.

3 Fyll i de ord som saknas: *i*, *av* eller *vid*.

________ (1) början av Renatas liv med Sjökungen var han ung och stilig och hade en krona ________ (2) gröna sjöväxter. Hans ögon såg ut som om de var gjorda ________ (3) glaspärlor. Renata tänkte: Honom vill jag leva med ________ (4) hela mitt liv! Hon var mycket imponerad ________ (5) hans skönhet. Men man kan inte bara leva ________ (6) kärlek till en människa. När Renata och Sjökungen blev gamla och hörde kyrkklockorna fick hon ont ________ (7) hjärtat. – Jag måste bli av med denna värk! ropade hon. – Jag måste få åka upp och träffa mina gamla nära och kära igen, annars klarar jag inte av att leva på havets botten längre! Och hon tog farväl ________ (8) havet och det mystiska livet där ännu en gång.

– En del ________ (9) människorna på jorden äger nästan ingenting. De lever ________ (10) enorm fattigdom. Det är så att man kan gråta ____________ (11) sorg åt situationen! utbrast pojken när han promenerade ________ (12) havets strand med sin vän. – Ja, jag dör ________ (13) längtan till en bättre värld, svarade vännen när de gick längs stranden.

Sarah skrattade ________ (14) glädje åt den roliga filmen. – ________ (15) mitt hemland fanns det inte så många filmer att titta på. Det tog lite tid att bli van ________ (16) kulturen och humorn här i mitt nya land, men nu har jag börjat förstå mer och mer, sa hon. Man måste vänja sig ________ (17) att folk tänker olika ________ (18) olika länder.

Jag och mina barndomsminnen

A Förgätmigej, Grundhjulet s. 24

I en bostad: Substantiv – obestämd eller bestämd form

1 Skriv rätt ord på rätt plats i texten. Ibland måste du ändra formen för att det ska bli rätt i texten.

bokhylla	borg	byrå	dubbelsäng	favoritmöbel
favoritrum	garderob	hem	hörnskåp	hörnsoffa
köksbord	köksskåp	lägenhet	läsfåtölj	nattduksbord
skrivbord	skål	soffbord	sovrum	stol
tallrik	teve	ryamatta	trea	vardagsrum
vas	våningssäng	väckarklocka	öppen spis	inredning

Vår familj på fyra personer bor i en ________________ (1), en ganska stor ________________ (2). Vi bor lite trångt, men vi trivs! Min man och jag tycker båda om ________________ (3) och vi är nöjda med hur vårt ________________ (4) har blivit. I vårt ________________ (5) sover jag och min man i en ________________ (6). På var sida om vår säng har vi var sitt ________________ (7). Där lägger vi våra glasögon, böcker och där står också var sin ________________ (8). I samma rum har vi också en stor ____________________ (9). I den hänger de flesta av våra kläder. Våra underkläder och strumpor har vi i en ________________ (10) i var sin låda. Annars skulle det bli en enda röra där! På golvet ligger en färgglad ____________________ (11). Våra två barn delar rum så de sover i en

____________ (12). Då får de mera plats, och kan ha ett ____________ (13) i sitt rum. På det står deras datorer. I ____________ (14) har vi en stor ____________ (15) där vi brukar sitta och prata. Det är hela familjens ____________ (16) ! Självklart sitter vi också i den och tittar på ____________ (17). Framför soffan står ett ____________ (18). Där ställer vi tekoppar, chipsskålar och annat smått och gott. Ibland står där också en blombukett i en ____________ (19). Bredvid soffan står en skön ____________ (20) där man kan sitta och läsa. Vi har många böcker i vårt hem, de flesta står mittemot soffan i en ____________ (21). Vi har tur för vi har också en ____________ (22) i vardagsrummet. Den eldar vi mycket i under kalla kvällar på hösten och vintern. Men vårt ____________ (23) är nog ändå köket! Hela familjen tycker nämligen om att laga mat och äta, speciellt sedan vi köpte nya, snygga ____________ (24) att äta på. Vi har många ____________ (25) där vi förvarar dem och även glas och ____________ (26) står i dem. Vi har ett stort, runt ____________ (27) där vi sitter och äter. Vi har några extra ____________ (28) ifall vi har gäster. Sist men inte minst, så har vi ett antikt ____________ (29) i köket. Det har jag ärvt efter min farmor och farfar och det är jag mycket stolt över. Mitt hem är min ____________ (30), som vi säger ibland!

2 Öva flera ord: Andra rum i ett hem

Tänk på andra rum än de som finns i texten ovan och som kan finnas i ett hem. Det kan till exempel vara rum som *badrum, tvättstuga, arbetsrum*. Välj sådana rum som du tycker är viktiga att kunna beskriva. Gör tre olika listor – en lista per rum – och skriv minst tio ord som passar in på det rummet i varje lista. Skriv även en översättning för orden på ditt språk. Visa sedan dina listor för din lärare.

3 Mitt drömhem – skrivövning

Skriv en text på 150–200 ord där du berättar om hur du skulle vilja bo. Skriv om ditt drömhem. Så här kan du börja: ”Om jag fick välja skulle jag bo i ett stort hus vid havet. Det skulle ha en stor altan och ...”.

Rubriken här blir ”Mitt drömhem.” Använd ord från texten och ordlistor i *Grundhjulet*. Om du har gjort en egen ordlista kan du även använda de orden förstås. Lycka till med din text!

B Jag är fattig bonddräng, Grundhjulet s. 28

Possessiva pronomen

1 Välj rätt possessivt pronomen och sätt in det på rätt plats i texten nedan. Några pronomen kommer du att använda fler än en gång.

din	dina	ditt	min	mina	mitt
hans	hennes	sina	sitt	vår	våra

Alfred var en fattig bonddräng. ________________ (1) liv bestod mest av arbete.

Alfred gick ofta bakom ________________ (2) oxar på åkern och visslade.

Samtidigt tuggade han ________________ (3) snus.

På ________________ (4) söndagar ville Alfred sova ut. Men byns präst ville annorlunda. – På söndagsmorgnarna vill jag se alla ________________ (5) församlingsmedlemmar i kyrkan, sa prästen. Alfred tänkte för sig själv: – Lätt för honom att säga, vi som arbetar i jordbruket har bara ________________ (6) söndagar då vi kan sova ut och är helt lediga. ________________ (7) liv består mest av arbete sex dagar i veckan, tänkte Alfred vidare. Nåväl, ibland träffar jag andra drängar på kvällarna eller pigan Lina som jobbar på ____________ (8)

gård. Hon är väldigt förtjust i mig och vill att vi ska gifta oss. Men jag delar inte __________(9) idéer, jag är inte så pigg på att gifta mig .... .

Alfred var däremot glad i att umgås med gårdens unge son, Emil. – Du är __________ (10) bäste vän, det är du och jag, Alfred, brukade Emil säga lyckligt. Ibland umgicks även Emils lillasyster Ida med dem, men ofta ville Emil ha Alfred för sig själv. – Jag har __________ (11) vänner och du har __________ (12) vänner, sa Emil då till Ida. Då gick Ida till __________ (13) vänner griseknoarna. Ni är __________ (14) allra sötaste vänner ni, sa hon till dem.

I dystra stunder tänkte Alfred ibland på livets slut, och att Gud i himlen var besviken på honom för __________ (15) synder. Alfred skämdes för att han emellanåt hade slagits, supit och bråkat. – Men __________ (16) synder står jag i alla fall för, försvarade han sig med. Han trodde också att Gud nog förlät honom och tänkte: – Jag har sett __________ (17) strävan och __________ (18) slit. Du ska få lön för __________ (19) möda vid livets slut. Du är välkommen hit till __________ (20) himmel när det är dags för dig att komma!

Jag och min berättelse

A Jag fick en trickcykel, Grundhjulet s. 32

Reflexiva verb

1 Stryk under alla reflexiva verb i texten "Jag fick en trickcykel".

2 Välj rätt reflexivt verb i rutan och skriv dem i rätt tempus. Några av dem kan du använda flera gånger.

bestämma sig	dra sig (hemåt)	förvänta sig	klara sig	klä sig
oroa sig	ändra sig	önska sig	skynda sig	
slå sig	unna sig	ångra sig	pallra sig (hemåt)	

EXEMPEL: Jag får väl *anpassa mig* och ta seden dit jag kommer, sa mannen när han reste till Italien och åt spaghetti som han inte gillade.

Studenten ______________ (1) för att hon verkligen skulle klara kursen i geografi. Eftersom studenten var både duktig och studerade mycket flitigt ______________ hon ______________ (2) också ett bra betyg. Det fick hon också till slut. – Jag ______________ (3)! utbrast hon då glädjefyllt.

På nyårsafton ska vi gå på fest. Då ska vi ______________ (4) i snygga festkläder.

– Nu har du jobbat i nio timmar i sträck, så nu tycker jag du ska ______________ (5) hemåt, sa mannen till sin arbetskamrat.

– Ja, du har rätt, det är nog dags att jag ______________________________ (6) hemåt nu, tror jag.

– Jag ___________________________________ (7) många presenter när jag fyller år, sa barnet förväntansfullt.

De flesta människor har bråttom på morgnarna och måste ________________________________ (8) till skolan eller jobbet.

– Ditt knä är alldeles sårigt! Har du ramlat och ________________________ (9)?

– Ja, jag föll av min cykel och __________________ (10) rejält, som du ser.

– Ni mammor ___________________________ (11) alltid när vi ungdomar är ute med våra kompisar på kvällarna! – Ja, men det är väl naturligt att _______________________________ (12) för sina barn?

– Vi har ____________________________ (13), sa kvinnan när hon ringde till resebyrån. Vi vill inte åka till Paris, utan till London i stället. – Ni har alltså ______________________________ (14), och vill ändra ert resmål, undrade resebyråtjänstemannen.

– Nu har jag studerat så flitigt i dag så jag ska ________________________ (15) något gott när jag är klar med den här övningen, sa eleven till sig själv.

Jag och ekonomi

A Att göra bra affärer, Grundhjulet s. 40

Adjektiv – komparation

1 Fyll i rätt form av adjektiven.

positiv	komparativ	superlativ
ung	yngre	yngst
____________	mer klassisk	mest ____________
nödvändig	____________	____________
skev	skevare	____________
____________	____________	svajigast
____________	äldre	____________
trög	____________	____________
härlig	____________	____________
____________	sjystare	____________
trång	____________	____________

2 Skriv meningar av adjektiven i övning 1. Visa din lärare när du är klar.

Adjektiv – motsatsord

3 Stryk under alla adjektiv i texten ”Att göra bra affärer”.

4 Skriv en lista med motsatsord till adjektiven.

EXEMPEL: *ung – gammal*

5 Fyll i rätt adjektiv i rätt form. Välj bland orden i rutan.

antik	enkel	felfri	lurad	vid
oanvänd	omodern	onödig	pytteliten	sorgsen

Många människor tycker om att handla i andrahandsaffärer. Där kan man hitta många begagnade och äldre, ________________ (1) saker, men även nya, helt ________________ (2) saker som folk lämnat in. Det senare är ofta före detta presenter som människor fått. Man kan ganska ofta hitta nya kläder i andrahandsaffärer. Någon kanske har fått en kjol som är ny och helt ________________ (3), men den som fick kjolen tyckte den var ful eller ________________ (4). Ibland är varorna i affären inlämnade av personer efter att de fått klädesplagg som inte alls passade på dem. De kanske fick en tröja i födelsedagspresent som hade dålig passform eller som var alldeles för stor, för ________________ (5). Då kan det vara bättre att lämna in sådant som man inte behöver och tycker är ________________ (6) så att någon annan kan köpa och använda det. En del människor har svårt för att lämna ifrån sig saker trots att de inte använder dem. De känner sig ________________ (7) över att skiljas från sina ägodelar. En stor fördel med att handla i andrahandsaffärer är att man kan hitta många olika sorters saker i dem. På så sätt är det ________________ (8) att handla där än i andra specialaffärer som till exempel bara säljer kläder eller böcker. Man behöver då inte gå till flera olika affärer utan bara till en enda om man ska köpa kläder, böcker och prydnadssaker. Och man behöver sällan

känna sig ________________________________ (9) när man har köpt något i en andrahandsaffär. För det mesta är sakerna så pass billiga att om man till exempel har köpt en ________________________________ (10) ring, så kan man alltid lämna tillbaka ringen till affären om man ångrar sig. Då kan någon annan köpa den igen och ha glädje av den. Samtidigt kan man känna att man har gjort en god gärning genom att både ge och handla då andrahandsaffärernas vinster ofta går till välgörenhet.

Jag och vad andra ser

A Äktenskapstycke, Grundhjulet s. 58

Kluriga verb

Många verb i svenskan används tillsammans med ett annat ord för att få en speciell betydelse.

1 Fyll i rätt uttryck. Välj bland orden i rutan. Tänk på att du ibland kan behöva ändra ordens form.

slicka i sig	bli varm inombords	rusa i väg	tränga sig på
skapta för varandra	närma sig	vara trofast	
gapa efter mycket	missta sig	komma och gå	se generad ut
lysa om någon	ha äktenskapstycke	ge sig av	trivas ihop

– Dom där två är verkligen kära! sa min vän och pekade på ett förälskat par som satt på en bänk. Man blir glad när man ser dom, man ______________ ______________ ____________________! (1). – Ja, det verkligen ______________ ______________ ______________ (2) ! svarade jag. – Och dom är faktiskt lika varandra, fortsatte min vän. – Dom skulle passa att gifta sig med varandra! Man skulle kunna säga att dom ______________ ________________________ (3). – Jag håller med, dom verkar verkligen vara ______________ ______________ ______________ (4) , sa jag.

– Hanna har nya pojkvänner hela tiden. – Ja, men hon verkar alltid vara lika kär. Pojkvännerna ______________ ______________ ______________ (5), men kärleken består!

Hunden sprang fram till sin husse efter att ha sprungit lös i parken. – Han verkar lydig, din hund, sa en person som tittade på. Han tycker mycket om dig! Ni verkar ______________ ______________ (6) ni två. – Ja, han ______________ verkligen ______________ (7). Han lämnar mig aldrig! svarade husse. Men nu måste vi två ______________ ______________ ______________ (8) tillsammans hem för att äta!

– Du behöver inte ________________ så ______________________ ______________________ (9) bara för att jag säger att du är jättefin i din nya frisyr! Tvärtom, jag tycker du borde ________________ __________ ________________ (10) allt beröm du kan.

Kvinnan ________________ ________________ (11) en annan kvinna på gatan och knackade henne på axeln. – Ursäkta, men är inte du Jessicas kompis? – Nej, du __________ __________(12). Jag känner ingen som heter Jessica, svarade den andra kvinnan. – Åh förlåt om jag ______________ ______________ ______________ (13) i så fall! Ni är jättelika varandra!

– Ingen fara, men nu måste jag ______________ ______________ ______________ (14) till bussen så jag inte kommer för sent till jobbet.

Läraren berättade för klassen: Ett gammalt svenskt ordspråk lyder:

”Den som ______________________ ______________________

______________________ (15) mister ofta hela stycket”. Det betyder att den som redan har mycket av något, till exempel pengar, vill ofta ha mer men riskerar då att förlora det den redan har. – Jaha, skulle det kunna vara en person som redan vunnit en massa pengar på lotteri och som sedan spelar bort sina pengar för att den vill vinna ännu mer, undrade eleven?

– Precis rätt uppfattat, svarade läraren.

Jag och miljön

A Vad gör du för att värna om miljön och klimatet? Grundhjulet s. 77

Adverb

1 Stryk under alla adverb i texten ”Vad gör du för att värna om miljön och klimatet?”.

2 Skriv en lista med alla adverben.

3 Fyll i adverb från din lista eller hitta på passande adverb.

Jag är inte vegetarian, men jag äter gärna ______________ (1). Det gör jag för att jag tror att djuren på vissa gårdar inte ______________ (2) blir så bra behandlade innan de går till slakt. Många konsumenter köper ______________ (3) det billigaste alternativet kött vilket generellt inte är KRAV-märkt kött. Att veta att djuren blir ______________ (4) behandlade är viktigt för mig. Därför köper jag ______________ (5) kött ifrån en gård som ligger ganska ______________ (6) där jag bor. Jag har sett att djuren där verkar må ______________ (7).

Den gården ligger en bit bort från mitt hem sett, så jag brukar handla ______________ (8) och frysa in så räcker det ______________ (9). Det är viktigt att ta reda på så mycket som möjligt och att följa med i nyheterna och debatten ______________ (10) så att man hör om något är fel med djurhållningen! Då hör man om någon köttproducent har skött sig ______________ (11) och man kan då undvika den

producenten. Jag förstår om inte alla människor orkar hänga med så ______________ (12) i debatten som jag gör. Men för att värna om miljön och djuren kan man ______________ (13) äta kött mer ______________ (14) och äta ______________ (15) av annan mat i stället, som till exempel grönsaker och baljväxter. Och man kan äta ______________ (16) mindre mat och inte så ______________ många (17) portioner kött, förstås! Många av oss i västvärlden äter ju ______________ (18) för mycket mat ...

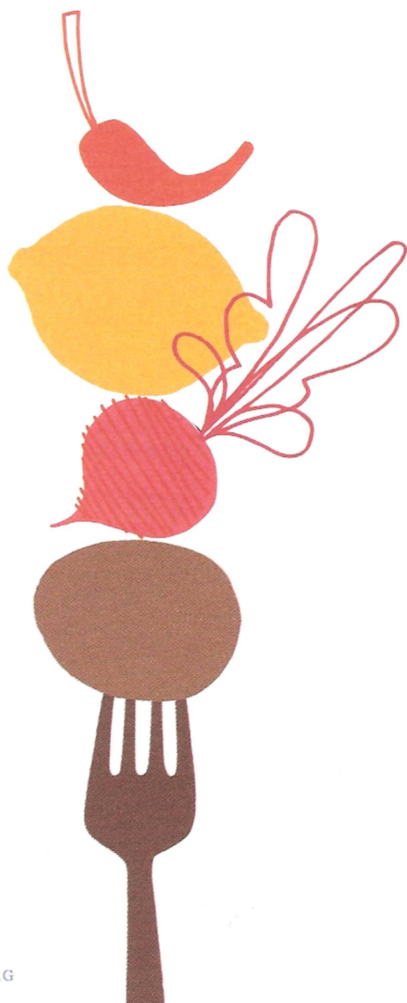

Vem är du?

1 ögonbryn/ögonbryn
2 hand/händer
3 skuldra/skuldror
4 fotsula/fotsulor
5 ben/ben
6 armbåge/armbågar
7 handled/handleder
8 midja/(midjor)
9 knäveck/knäveck
10 kind/kinder

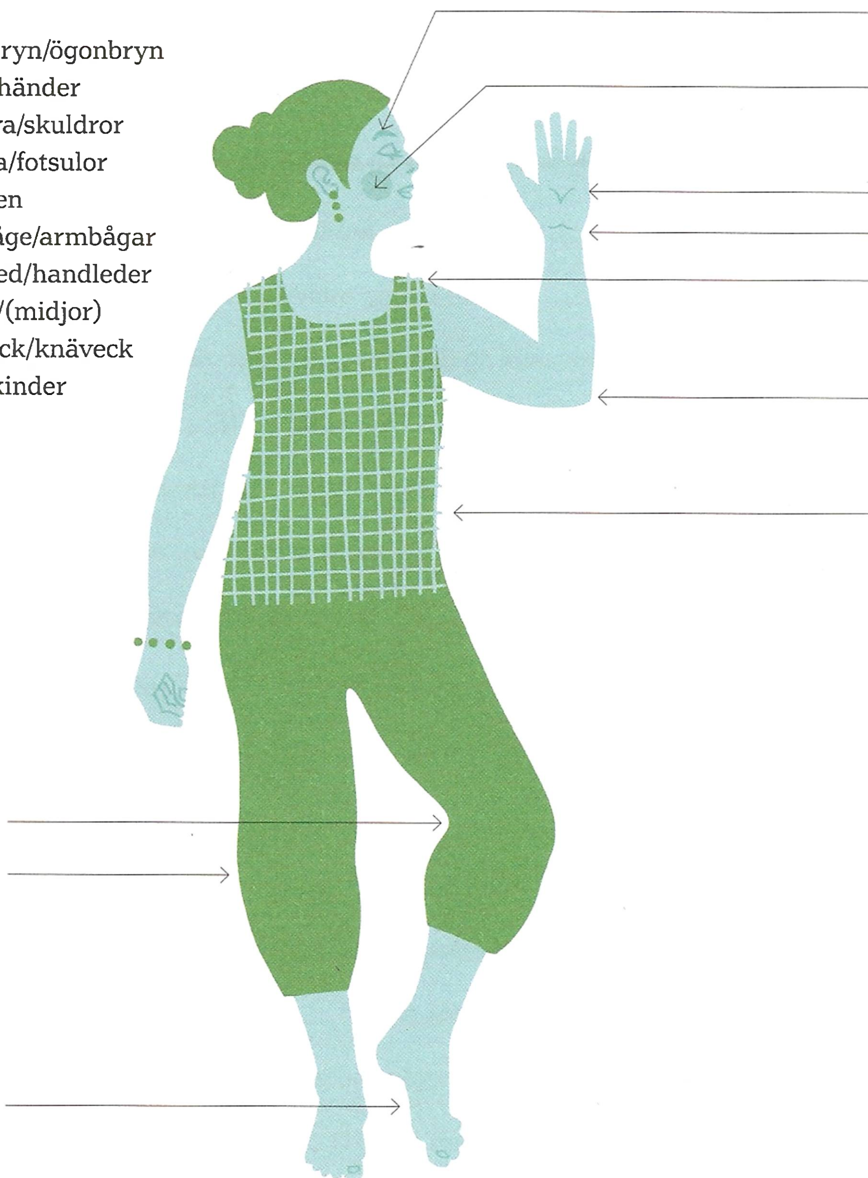

A Kroppsdelar och verb som används med kroppsdelar

Verb

1 **Gör först övning C i Grundhjulet på s. 102.**

2 **Välj bland verben i rutan och sätt in dem på rätt plats. Byt tempus där det behövs.**

vickar	böjer	lyfter	rycker	blinkar	sitter	rakar	skadar
rör	andas	står	formar	stukar	talar	når	

1 Man ______________ med sina ögonlock.

2 Man ______________ med sina lungor.

3 Man ______________ sina fingrar till tecken när man ______________ teckenspråk.

4 Han ______________ på axlarna.

5 Pippi hade ______________ foten och kunde inte ______________ med sina tår.

6 Om du ______________ på tå kan du nog ______________ upp till översta hyllan!

7 Det är viktigt att ______________ på knäna när man ______________ tungt så att man inte får ont i ryggen.

8 ______________ inte med benen i kors! Det är inte bra för blodcirkulationen.

9 Hon hade ______________ sin armbåge och kunde inte ______________ på armen på grund av smärta.

10 Brukar du ______________ dina armhålor?

3 Skriv alla former av verben från övning 2 i tabellen.

infinitiv	presens	preteritum	supinum
vicka			
böja			
slå			
stuka			
		lyfte	
			ryckt
blinka			
	sitter		
raka			
röra			
	andas		
stå			
			format
tala			
nå			

4 Skriv tio egna meningar i tempusformen presens, tio i preteritum och tio i perfekt. Välj verb i tabellen.

B Du är den ende, Grundhjulet s. 108

Preteritum

1 Läs och lyssna på kärlekssången ”Du är den ende”.

2 Tänk dig att den handlar om något som redan har skett, och skriv om sången med verben i preteritum.

3 Sjung sången med din omskrivna version i preteritum nästa gång du lyssnar på den.

Hur mår du?

A Kroppen behöver röra sig, Grundhjulet s. 122

Huvudsatser

1 Läs texten ”Kroppen behöver röra sig”.

2 Skriv orden i rätt ordning i dialogen. Börja med de kursiverade orden.

EXEMPEL: mår, tiden, nu, för, *Hur*, du

Hur mår du nu för tiden?

Carla: trött, är, jag, på, *Nu*, att, lägga, så, pengar, rökning, mycket, på

– ______________________________ ! (1)

Sara: till, och, *Du*, gå, borde, apoteket, nikotintuggummi, köpa

– ______________________________. (2)

Sara: ska, när, röka, har, göra, du, du, *Vad*, slutat

– ______________________________? (3)

Carla: ska, nog, jag, något, träna, börja, *Då*, på, sätt

– ______________________________. (4)

Sara; springer, gånger, flera, *Jag*, i, veckan

– ______________________________. (5)

Sara: också, du, ofta, *Brukar,* motionera

– ____? (6)

Carla: att, gillar, jag, inte, *Nej*, röra, mig, på, egentligen

– ________ , ______________________________________ . (7)

Carla: mamma, kalla, brukade, mig, *Min*, latmask

– ____ .(8)

Sara: viktigt, *Men*, är, det, att, sina, använda, kroppen, muskler, i, alla,

– ____ ! (9)

Carla: min, har, *Du*, så, vän, rätt,

– _______________________ , _______________________ ! (10)

Carla: kanske, börja, någon, borde, dig, veckan, springa, i, med, *Jag*, gång,

–______________________________________ ________ . (11)

Sara: kan, *Vi*, på, vår, friskvårdstimme, jobbet, på, löpträna, vet, *Nu*, jag

– _________________ ! ______________________________ ! (12)

B Kroppen behöver röra sig

1 Hur gick det för Carla att sluta röka? Skriv en fortsättning på dialogen mellan Carla och Sara. Visa din lärare när du är klar.

C Kroppen behöver röra sig

Verb – Imperativ

1 Ge råd till problemen. Välj bland verben i rutan och tänk på att använda imperativformen.

bli	börja	gå	köpa	motionera	röra	se
simma	sitta	skriva	spela	springa	söka	äta

EXEMPEL: Problem: Jag sover inte så bra. Råd: Rör på dig lite varje dag så sover du nog bättre!

Problem	**Råd**
– På sistone har jag gått upp i vikt.	– ________ nyttigare mat och ________ mera! (1)
– Ofta känner jag mig stel i lederna.	– ________ inte stilla så mycket! (2)
– På vintern är jag alltid så trött.	– ________ till att få mera frisk luft! (3)
– Jag har nog vitaminbrist.	– ________ multivitaminer! (4)
– Mitt blodtryck är alldeles för högt.	– ________ till doktorn då! (5)
– Mitt blodtryck är högt, fast jag äter medicin.	– Gör som jag, ________ i skogen! (6)
– Jag tycker inte om att motionera ensam.	– ________ träna i grupp! ________ fotboll till exempel! (7)

– Jag tycker inte om att träna i grupp.	– Om du gillar vatten, ____________ ! Det är bra motion. (8)
– Att jobba inomhus passar inte mig.	– ____________ byggnadsarbetare! Då får du jobba mycket utomhus. (9)
– Jag trivs inte på mitt nuvarande jobb.	– ____________ en ansökan och ____________ ett nytt jobb! (10)

2 Skriv egna verb i imperativ.

Problem	Råd
– Jag känner mig så uttråkad.	– ____________ en bok om något inspirerande! (1)
– Jag har för långt att gå till jobbet.	– ________________ buss i stället då! (2)
– Jag är så trött på morgnarna.	– ______________ dig lite tidigare på kvällarna!(3)
– Söndagarna blir så korta när man inte går upp förrän klockan 10.	– _______________ inte kvar i sängen så länge! (4)
– Nu är jag less på den här övningen.	– ______________________ en annan övning då! (5)

3 Skriv tio egna råd i imperativ till en vän, eller till dig själv, som inspiration till att börja träna och leva sundare.

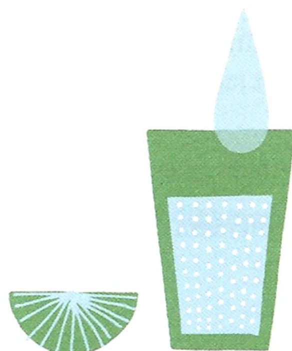

D Ordfläta

Imperativ

1 Fyll i rätt imperativ

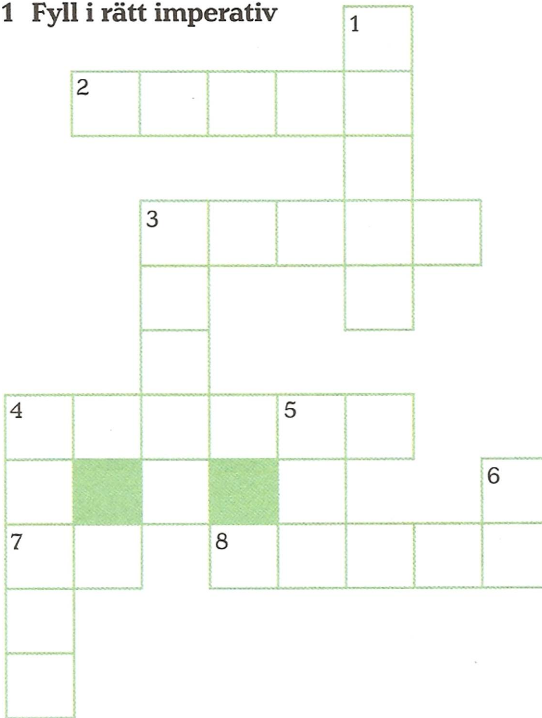

Vågrätt

2. ... på mig! ropade barnet till föräldern.
3. ... leka med maten! sa pappan till barnet.
4. ... in din ansökan till arbetsgivaren före den 3 maj.
7. ... upp maten i stället för att leka med den!
8. ... fönstret, det är så varmt!

Lodrätt

1. ... inte kläderna på golvet! Lägg dem i tvättkorgen i stället.
3. ... ett CV och ett personligt brev om du vill söka jobbet.
4. ... soporna på vägen ut är du snäll!
5. ... en liter mjölk på vägen hem!
6. ... med dig något att dricka till festen.

Tack för ditt brev

A ”Dina brev lägger jag under madrassen”, Grundhjulet s. 133

Preteritum eller perfekt?

1 **Läs texten ur ”Dina brev lägger jag under madrassen” och gör övningarna som hör till.**

2 **20 av följande 28 meningar har fel tempus. Rätta dem och skriv om meningarna. Tänk på ordföljden!**

EXEMPEL:

I går ~~har jag köpt~~ nya byxor. *I går köpte jag nya byxor.*

1 På 70-talet har Astrid skrivit många brev till Sara.
2 När jag var liten har jag skolkat mycket från skolan.
3 Under tiden de var gifta var hon inte öppenhjärtig mot sin partner.
4 Det har varit rysligt vilket regnväder vi hade i går!
5 Han har blivit knallröd i ansiktet när han fick beröm.
6 Nu har du bankat på dörren i tio minuter, sluta med det!
7 Mitt hjärta bankade för honom när jag var ung.
8 I går har barnen busat hela dagen.
9 Innan hon blev vältränad och stark har hon varit otränad och vek.
10 Det kan inte ha varit roligt att bli nedtryckt i skorna som barn.
11 Nu var han nykter alkoholist i fem år.
12 Han har fått hjälp av en rehabiliteringsklink för fem år sedan.
13 De har hittat en hög med post innanför dörren när de kom hem från semestern.
14 Saras dröm har varit att bli skådespelerska när hon var ung.
15 Men Sara förverkligade ännu inte sina drömmar.
16 För ett antal år sedan har Sara börjat arbeta som lokalvårdare.
17 För många år sedan drömde hon om att rymma hemifrån.
18 Det har inte varit min avsikt att såra dig!
19 Tack för att du har hjälpt mig att städa! Ingen orsak, det var inget besvär alls.
20 Min son har inte kunnat sova i går natt då han var så mörkrädd.
21 Jag har inte trott att du var så känslig!
22 Gjorde du läxan ännu?

23 Den sångerskan var mycket populär när jag var ung.
24 Vilka tokiga saker jag har sagt till min man igår när jag var arg!
25 Jag är hungrig nu för jag åt inte.
26 Hemma hos Sara bråkade man mycket.
27 Astrid Lindgren lyckades hjälpa Sara i många svåra stunder när hon var ledsen.
28 Nu när denna övning är slut övade du mycket preteritum och perfekt. Bra jobbat!

B Första brevet hem, Grundhjulet s. 140

Partikelverb och verb med prepositioner

1 Gör först övning D2, Partikelverb, på s. 145 i *Grundhjulet*.

När partikelverb används betonas *partikeln*. När verb används med preposition betonas *verbet*.

EXEMPEL:

Partikelverb: – Jag skrev *på* mitt nya hyreskontrakt i går.

(*Betydelse*: Personen skrev sin signatur på ett hyreskontrakt och hyr därmed en lägenhet.)

Verb och preposition: Läraren: – Du får inte *skriva* på bänken!

(*Betydelse*: Eleven får inte skriva = klottra på bänken.)

2 Stryk under det som ska betonas i frasen. Innehåller frasen ett partikelverb eller ett verb med preposition? Tips: Prova att säga meningen högt.

1a. – Jag vill inte dricka ur det där glaset! Det är smutsigt.
1b. – Drick ur mjölken nu! Det är dags att gå till skolan.

2a. – Jag håller på AIK, dom är bäst!
2b. – Håll inte på och tjata så där, sa pappan till sina barn.

3a. – Min mamma jobbar på sjukhus.
3b. – Jobba på, lektionen är inte slut än, sa läraren till eleverna.

4a. Många barn älskar att hoppa på studsmatta.
4b. – Hon hoppade på mig helt utan anledning, berättade den anställda om sin chef.

5a. – Jag tycker väldigt mycket om choklad!
5b. – Vad tycker du egentligen om Anna som person?

6a. – På min födelsedag ska vi gå på restaurang.
6b. – Vad du går på om dina räkningar hela tiden!

7a. – Det här är min kompis Anna. Har du hälsat på henne?
7b. – Kom och hälsa på mig i Luleå någon gång!

8a. – Jag tycker inte vi ska tala om dom i klassen som inte är här, det är inte sjyst!
8b. – Om jag ska kunna förbättra mig måste du tala om för mig vad jag gör fel!

9a. – Stå på dig om du tycker att du har rätt!
9b. – Aj, du står på mina tår just nu!

10a. – Ta på dig mössan så du inte fryser om öronen!
10b. – Jag tycker inte om när folk tar på mig!

3 Diskutera betydelsen av verben med en klasskamrat eller i klassen. Skriv gärna ner era förklaringar också!

4 Skriv 10 meningar med partikelverb och 10 meningar verb med preposition. Visa din lärare när du är klar.

Är du den vi söker?

A Platsannonser, Grundhjulet s. 152

Ord

1 **Läs först texterna och gör övningarna till kapitel 13 i Grundhjulet.**

2 **Fyll sedan i luckorna i ansökningsbrevet. Orden som saknas finns i listan. Tänk på att du ibland måste ändra ordets form.**

aktiv	annons	au-pair	bakgrund	erfarenhet	umgås
flytande	fritid	förhoppning	hemlagad	hemtjänst	hotelldisk
infödd	järn	kväll	nyfiken	obehindrad	oregelbunden
passande	språkkunskaper	Stadshotellet	ytterligare		

Stadshotellet Nystad 23/5 20XX
Att. Margit Boson
Nygatan 25
175 25 Nystad

Ansökan till tjänsten som hotellreceptionist

Mitt namn är Lucia Alström och jag är en ______________ (1) och glad 25-åring. Då jag läste ______________ (2) i Dagbladet för tjänsten som hotellreceptionist förstod jag direkt att detta är ett jobb för mig.

Efter att jag tog studenten 2009 har jag dels arbetat som ______________ (3) i London hos en engelsk familj under drygt ett år och dels som servitris på restaurang i Dublin under ______________ (4) ett år. Jag är därför van att tala engelska både med ______________ (5) engelskspråkiga personer samt med turister. Under ett år har jag också studerat spanska på universitetet i Uppsala och samtidigt arbetat som vårdbiträde inom ______________ (6) på

deltid. Tack vare dessa _______________ (7) är jag van vid och trivs med att ge service inom olika områden till både yngre och äldre personer. Då min mamma kommer från Italien talar jag dessutom _______________ (8) italienska. På gymnasiet läste jag också franska som jag också talar tämligen _______________ (9) då jag tillbringat flera somrar som tonåring i Frankrike med mina föräldrar.

Med min _______________ (10) inom olika serviceyrken samt med mina _______________ (11) som jag gärna använder, tror jag att yrket som hotellreceptionist skulle passa mig utmärkt. Att arbeta _______________ (12) tider är inget hinder för mig då jag inte har barn och inte har något emot sena _______________ (13) eller tidiga morgnar.

På min _______________ (14) tycker jag om att gå på gym, simma och cykla. Jag bjuder också gärna mina vänner på min _______________ (15) italienska mat men går även gärna ut och dansar eller _______________ (16) med dem. Med andra ord trivs jag med att vara mycket _______________ (17). Därför tror jag ännu en gång att jobbet på Stadshotellet skulle vara mycket _______________ (18) för mig. Jag antar att det kan vara ganska stressigt emellanåt bakom en _______________ (19) men jag är som ni kanske förstått av ovanstående en person som uppskattar att ha många _______________ (20) i elden samtidigt.

Det vore roligt att få komma till _______________ (21) och berätta mera! Med vänlig hälsning och en _______________ (22) om att höra ifrån er.

Lucia Alström

Bifogas: CV (1 sida)

3 Skriv nu ett eget ansökningsbrev med Lucias brev som mall. Ändra så det passar in på dig och dina erfarenheter.

Leta gärna upp någon annons i en dagstidning eller på nätet som du tycker du skulle kunna svara på och som verkar intressant. Glöm inte att du också bör skriva en kort cv. Visa sedan din lärare. Vem vet, du kanske blir kallad till intervju!

B Ordfläta

Partikelverb med partiklarna *upp* och *ned*

1 Fyll i de verb som saknas. Tänk på tempus!

Vågrätt

1. ... upp för mötande trafik!
2. ... inte ned i naturen!
5. Om du ... upp med sötsaker blir du nog några kilo lättare snart.
8. En chef bör inte ... ned sina anställda.
9. Det är ingen idé att man ... upp sig på detaljer.

Lodrätt

1. ... inte ned dina fina kläder innan kalaset!
3. Hon har ... ned sig fullständigt i honom.
4. Vad smal du är! Har du ... ned i vikt?
6. Det är sent och dags att ... upp från festen.
7. Vill du ha efterrätt måste du först ... upp maten.

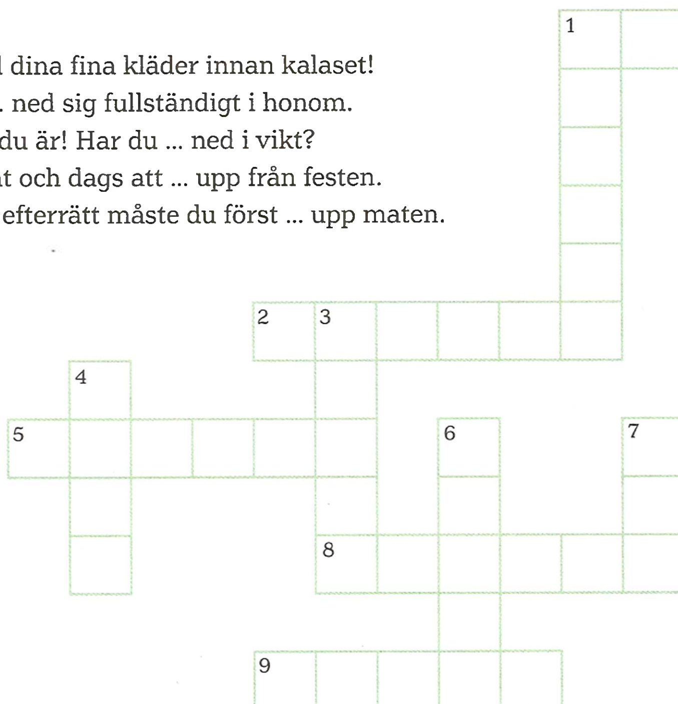

Vilka språk kan du?

A Laleh målar med hela språkpaletten, Grundhjulet s. 169

Prepositioner

1 Läs först texten ”Laleh målar med hela språkpaletten”. Lägg speciellt märke till prepositionerna i texten.

2 Sätt in rätt preposition i luckan.

Flugan fastnade ____________ (1) spindelns nät.

Syskonen i familjen verkade ha en god relation ____________ (2) varandra.

Barn tycker ofta om att leka ____________ (3) leksaker.

En orsak ____________ (4) miljöförstöringen är flygtrafiken.

Jag tycker det är vackert när man sjunger ____________ (5) franska!

Glöm inte att ställa in glasspaketet ____________ (6) frysen och mjölken ____________ (7) kylen!

När jag var liten tyckte jag om att äta glass direkt ____________ (8) glasspaketet.

Löven svävade omkring ____________ (9) ett moln av damm ____________ (10) den kraftiga blåsten.

Min sons mössa ramlar ____________ (11) honom hela tiden, den är för stor.

Du måste ta tag ____________ (12) dina problem, de löser inte sig själva.

När man har börjat lära sig ett språk ordentligt går det lättare, men man måste fortfarande öva ____________ (13) många saker.

Man måste ofta lägga mycket tid ____________ (14) sina studier för att bli duktig.

Blandade prepositioner

3 Sätt in rätt preposition i luckan.

Min bokhylla är tillverkad ___________ (1) björkträ.

Bokstaven N kommer ___________ (2) O i alfabetet.

Jag längtar ___________ (3) sommaren!

Vi ska åka på semester ___________ (4) mitten ___________ (5) augusti.

Romanen *Snö* är skriven ___________ (6) Nobelpristagaren Orhan Pamuk.

Statsministern fanns med ___________ (7) gästerna ___________ (8) festen.

Igår när jag var ___________ (9) bio såg jag ingenting eftersom jag satt ___________ (10) en kille med jättestort hår.

Först ska jag äta men ___________ (11) maten ska jag ringa min mor.

___________ (12) går kväll var jag inte trött så jag gick inte och lade mig förrän klockan ett ___________ (13) natten.

Många bra ishockeyspelare kommer ___________ (14) norra Sverige.

Du får inte berätta hemligheten ___________ (15) någon!

Jag föredrar att cykla ___________ (16) att åka bil.

När min syster kommer hem ___________ (17) skolan sätter hon sig ___________ (18) tv:n.

Nu har jag förklarat det här ___________ (19) dig femtielva gånger!

Ana tjänar mindre ___________ (20) 25.000 kronor ___________ (21) månaden.

Om du kommer hem __________ (22) mig måste du hjälpa mig att laga middag. Jag är jättedålig __________ (23) att laga mat.

I slutet __________ (24) maj, __________ (25) midsommar, ska jag åka till London några veckor.

Fel preposition

4 I följande meningar används fel prepositioner. Ändra till rätt prepositioner.

1 När jag sprang *på* tunneln slocknade ljuset och det blev mörkt.
2 Du kommer att få svar på din ansökan *i* en vecka.
3 Du måste vara rädd *för* din nya, dyra jacka.
4 Finland ligger öster *av* Sverige.
5 Det går färjor *i* Tallinn och Stockholm.
6 Om man reser *genom* Halmstad och följer västkusten söderut kommer man *på* Malmö.
7 Hon är så trevlig *med* alla hon möter!
8 I Vietnam och Kina äter man oftast *på* pinnar.
9 *I* lördagarna brukar jag träna styrketräning.
10 *På* en vecka reser vi till Grekland *i* semester!
11 *För* julas var det ganska milt väder i Sverige.
12 Jag är jätterädd *om* kackerlackor!
13 Nya Zeeland är känt *på* sin vackra natur.
14 Jag är bra *om* engelska men inte så bra *om* matematik.
15 Hon hade glömt nycklarna så hon var tvungen att klättra *i* ett öppet fönster för att komma in *på* huset.
16 *På* förrgår morse försov jag mig.

5 Skriv tio meningar där du använder prepositioner som du behöver öva på. Visa din lärare när du är klar!

Vad vill du ha till middag?

A Utropsbisatser

Utropsbisatser är bisatser där man talar om vad man tycker om något genom att göra ett utrop.

Utropsbisatser kan stå på egen hand utan huvudsats.

EXEMPEL:	**Påståendesats**	**Utropsbisats**
	Du är fin idag.	*Vad* fin du är idag! *Eller Så* fin du är idag!
	Axel vill aldrig vara med.	*Att* Axel aldrig vill vara med!

1 Skriv om påståendesatserna till utropsbisatser. I de första fem utropsbisatserna får du hjälp med utropsordet.

Påståendesats	**Utropsbisats**
1. Du har köpt dyr mat.	*Vilken* ______________________ !
2. Idag har vi ätit mycket.	*Vad/Så* ______________________ !
3. Igår var lunchen god.	*Vad* ______________________ !
4. Du äter ofta framför datorn.	*Vad/Så* ______________________ !
5. Du kommer aldrig i tid!	*Att* ______________________ !
6. Din bror lagar fantastiskt god mat.	______________________ !
7. Ni har köpt färska, fina råvaror.	______________________ !
8. Leila har matintresserade barn.	______________________ !
9. Middagen vi hade var trevlig.	______________________ !
10. Du kan aldrig sluta äta!	______________________ !
11. Din gryta doftar gott.	______________________ !
12. Michael har ett fint kök.	______________________ !
13. Jag hinner aldrig äta!	______________________ !

2 Skriv fem påståendesatser som du sedan skriver om till utropsbisatser. Visa din lärare när du är klar.

B Rostade rotfrukter, Grundhjulet s. 194

Perfekt particip

I receptet finns perfekt participformer som ”rostade” och ”blandade”.
I ordflätan får du öva på fler perfekt participformer.

1 Skriv perfekt participformerna som saknas i ordflätan.

EXEMPEL: Ugns... grönsaker är jättegott! (Svar: Ugns*rostade* grönsaker är jättegott!)

Vågrätt

1. ... bröd är ofta godare än bröd från stora bagerier.
4. ... potatis med skagenröra är en vanlig rätt på svenska lunchrestauranger.
5. Färsk fisk smakar mycket bättre än ... fisk.
7. Osten ska vara ... i tärningar.
8. Bönor måste vara ordentligt ... så man inte får ont i magen av dem.
9. I svenska kanelbullar är ... kanel en obligatorisk ingrediens.
10. Vill du ha din korv kokt eller ...?

Lodrätt

2. ... oliver med rosmarin finns att köpa på burk.
3. Lukten av ... lök får mig alltid att gråta!
6. ... ost är ett vanligt pålägg på svenska frukostmackor.

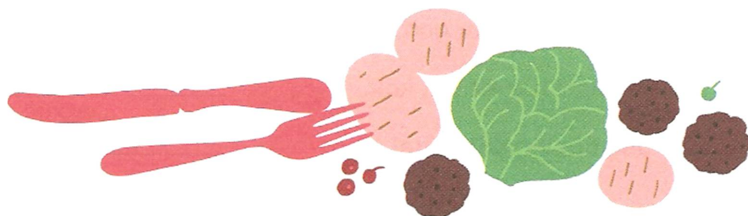

1 2

3

4 5 6

7

8

9

10

Dua eller nia?

A Från God dag direktör Berg till Hej Ann!
Grundhjulet s. 197

Meningsbyggnad

1 **Läs först texten ”Från God dag direktör Berg till Hej Ann!”. Se till att du förstår texten och vad orden i texten betyder.**

2 **I varje uppgift finns två meningar. Skriv ihop meningarna till en längre mening. Visa gärna din lärare när du är klar då olika lösningar är möjliga. Förslag på lösningar finns i facit.**

EXEMPEL: Vid mitten av förra seklet var titelbruket utbrett. Man undvek direkt tilltal utanför privatsfären.

Vid mitten av förra seklet var titelbruket utbrett *och därför undvek man direkt tilltal i privatsfären*.

1 Svenskarna saknade ett neutralt tilltalspronomen. Svenskarna använde det formella ”ni” till okända personer.

2 Under 1960-talet ville Bror Rexed förändra tilltalsvanorna hos svenskarna. Bror Rexed ville att svenskarna skulle sluta använda titlar.

3 Övergången från *ni* till *du* pågick i tio år. Övergången kallas för *du-reformen*.

4 På många arbetsplatser började man använda *du*-tilltal. På många arbetsplatser sa nästan alla *du* till varandra på jobbet på 70-talet.

5 Ungefär 1985 började en del säga *ni* igen. Speciellt en del yngre säger *ni* till äldre.

6 Många äldre tycker inte om att bli kallade *ni*. Många yngre tror att äldre tycker om att bli kallade *ni*.

7 Detta med *ni* är därför en paradox. En paradox är något som ofta ses som något absurt.

8 En trend i dag är att vi använder förnamn mer och mer. Vi säger ”Hej Ann!” i stället för bara ”Hej!”

9 Vi tror nog att vi blir mer personliga om vi säger förnamnet. Vi tror kanske att vi visar närhet om vi är personliga.

10 Många telefonförsäljare säger förnamnet till dem de ringer till. Många uppringda tycker inte om detta.

11 Jag tycker inte om att bli kallad vid förnamn av någon jag inte känner. Min kompis tycker att jag är fånig.

12 Det tar ofta tid att vänja sig vid nya tilltal. Det finns ofta både fördelar och nackdelar med nya vanor.

Bisatser

3 Skriv färdigt meningarna genom att skriva egna bisatser. Visa din lärare när du är klar.

EXEMPEL: Rosa frågade mig om *jag ville komma på festen* ______.

1 Han frågade nyss om ______

2 Hon undrar ofta om ______

3 Läraren sa till eleven att ______

4 Turisten undrade om ______

5 Har du pratat med din pappa om ______

6 Ivan visste inte att ______

7 Sara ringde och sa att ______

8 Det sägs att ______

9 Alex mejlade och skrev att ______

10 I går pratade någon om att ______

11 På nyheterna rapporterade de igår att ______

12 Busschauffören meddelade i högtalaren att ______

______

13 På väderleksrapporten lovade de att ______

14 Hon förstår inte vad som ______

15 Många elever undrar varför ______

16 Vet du vilken bok som ______

17 I går undrade min moster om ______

18 Fråga din farfar när ______

Vi och vår familj

A Den enda indianen i Vilhelmina, Grundhjulet s. 236

Presens till preteritum

1 **Läs först textutdraget ”Vilhelmina, Sverige” ur novellen *Den enda indianen i Vilhelmina* och gör övningarna till texten.**

Texten är skriven i så kallat historiskt presens. Det är en form av presens som ibland används i berättelser och deckare för att återberätta händelser i presens fastän dessa redan skett. Man använder oftast historiskt presens för att berättelsen ska bli mer spännande.

2 **Stryk under verben i presens på s. 236–237 i Grundhjulet.**

3 **Skriv om texten till preteritum. För att kontrollera din version av texten, se facit.**

4 **Fundera och diskutera med någon: På vilket sätt förändrades stämningen i texten när du skrev om den från presens till preteritum?**

5 **Skriv om fortsättningen av textutdraget på s. 238 från historiskt presens till preteritum om du vill öva mera.**

B Öva verb, Grundhjulet s. 240

Ordfläta: Ljud med munnen

1 **Fyll i ordflätan. Använd verben (i rutan) som du lärde dig på s. 240 i *Grundhjulet*.**

Tänk på att använda rätt tempusform!

hojta	tiga	skräna	viska	babbla	mumla	tjuta

Vågrätt

2. Tonåringarna vrålade och ... när de drog fram på gatan mitt i natten.
5. – Min lillebror ... alltid när han inte får som han vill!
6. – Måste du alltid ... så mycket? Jag får inte en syl i vädret!
7. Den som ... han samtycker, lyder ett svenskt talesätt.

Lodrätt

1. – Det här är en hemlis – berätta inte för någon, ... 5-åringen i sin kompis öra.
3. – Jag hör inte vad du säger när du ... istället för att tala tydligt!
4. – Kommer du någon gång? ... han från köket till sin flickvän som dröjde kvar i badrummet.

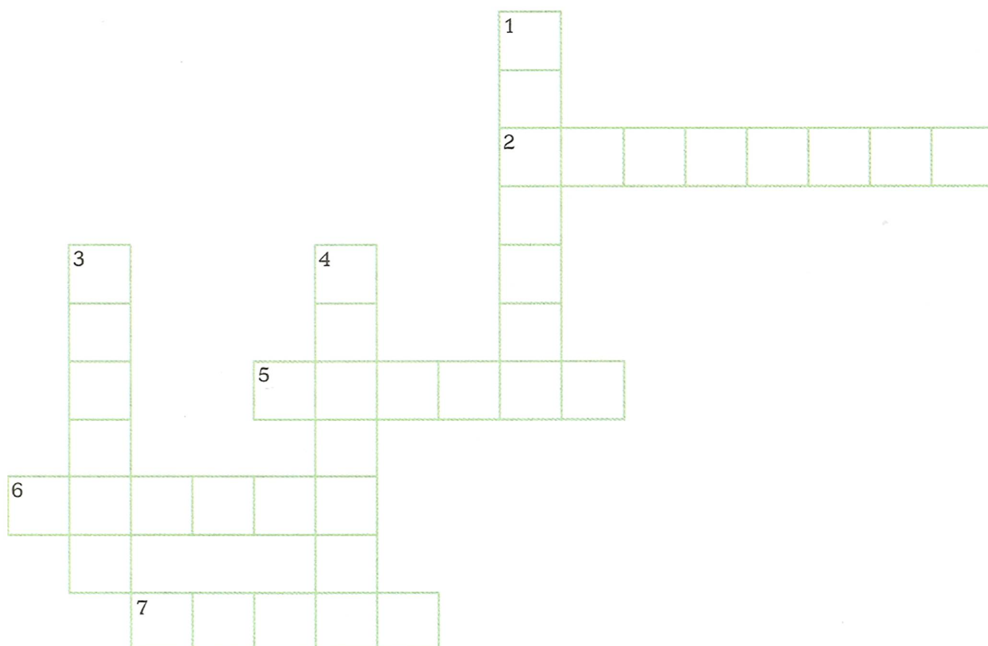

"Vi och dom"

A Var tacksam. För att du är fri., Grundhjulet s. 249

Konjunktioner och subjunktioner

1 Läs först texten "Var tacksam. För att du är fri." i *Grundhjulet* och gör övningarna till texten.

2 Välj bland konjunktionerna och subjunktionerna i rutan och sätt in dem i meningarna. Några ord behöver användas flera gånger. Ibland passar fler än ett av alternativen som rätt svar.

och   både… och   samt   så   antingen… eller
varken… eller   eller   för att   men   fast   utan   sedan
om   ifall   medan   innan   när   förrän   att   då

EXEMPEL: _Innan_ Arghavan hade lärt sig svenska och engelska talade hon bara persiska.

Många människor tvingas fly från sina länder ______________ (1) det är krig där. Arghavan ______________ (2) hennes familj gjorde också det ______________(3) hon var fem år gammal. Hon tyckte först ______________ (4) hennes familj hade haft änglavakt som kom till Sverige. ______________ (5) livet i Sverige var inte alltid enkelt för familjen. I början var det mesta bra ______________ (6) när Arghavan började skolan dröjde det inte länge ______________ (7) hon blev mobbad och slagen ______________ (8) hennes utseende var annorlunda. Hon blev inte bara mobbad på grund av sitt utseende ______________ (9) också ______________ (10) hon vågade säga emot orättvisor. Hon kände sig splittrad i så många olika världar och visste ______________ (11 a) ut ______________ (11 b) in.

Arghavan visste inte heller ________________ (12) hon skulle vara som sina svenska kompisar ____________________ (13) om hon skulle vara som sina invandrarkompisar. Hon kunde inte vara ____________________ svensk ________________ (14) persisk, så hon valde att vara i mitten. ____________________ (15) tiden gick kände Arghavan pulsen av att inte höra hemma någonstans. ____________ (16) en dag förstod hon varför hennes föräldrar hade bestämt sig för att fly till Sverige. De hade nog inte haft ett val, tyckte de. __________________ (17) de hade stannat kvar i Iran hade familjen förmodligen _________________________ (18a) dödats i kriget _______________________ (18b) så hade familjen splittrats. De valde att fly ___________________ (19) att försöka skapa ett nytt liv i frihet. Det nya livet i det nya landet blev bättre men inte _________________ (20) det hade gått ett antal år. _________________ (21) Arghavan slutade gymnasiet började hon resa runt i världen. ___________________ (22) hon blev sångerska når hon tusentals fans runtom i världen. Fast redan ______________ (23) hon blev sångerska valde hon att bli en röst för de röstlösa, säger hon. ____________________ (24) hon känner sig fortfarande ____________ (25a) hemma i Sverige ____________________ (25b) i Iran.

Endast ____________ (26) hon står på en scen och sjunger känner hon sig fri!

Vi och våra barn

A Det gåtfulla folket, Grundhjulet s. 261

Presens till preteritum

1 Lyssna först på sången ”Det gåtfulla folket” och fyll i de saknade orden i sången i *Grundhjulet*.

2 Sången är skriven i presens. Skriv om den i preteritum.

3 Läs den omskrivna sången högt för dig själv. Den går att sjunga i preteritum också. Prova får du se!

Tema på verben i sången

I sången finns en del verb som kanske är nya för dig eller som bara kan vara bra att repetera.

4 Ta tema på verben i infinitivrutan och skriv in dem i tabellen.

Infinitiv	Preteritum	Supinum
fara		
finna		
glida		
göra		
ha		
klottra		
samla		
ske		
skugga		
snudda		
tillhöra		
vara		
vinna		
äga		

Pluskvamperfekt

5 Använd supinumformen av verb från tabellen i uppgift 4 för att bilda pluskvamperfekt i meningarna. Något verb kommer att användas mer än en gång.

EXEMPEL: Om jag inte hade haft ett så kul jobb i Sverige skulle jag resa jorden runt!

– Om inte isen hade varit så fin, hade man inte ______________ (1) så bra, sa skridskoåkaren som snabbt skrinnade över isen.

– Om du inte hade ______________ (2) på så många saker, hade det inte ______________ (3) så ont om plats i ditt rum, sa föräldern till barnet.

– Jag önskar att de inte hade ______________ (4) så mycket på husväggarna. Då hade det varit mycket renare och snyggare i det här området!

När privatdetektiven hade ______________ (5) den misstänkta personen i flera veckor så togs hen på bar gärning när hen var otrogen.

– Om vi inte hade ______________ (6) hemifrån tidigt så hade vi inte redan ______________ (7) framme hos farmor, sa föräldrarna stolt till de trötta barnen.

– Jag skulle aldrig haft råd att bo i det här fina huset om det inte tidigare hade ______________ (8) mina morföräldrar och jag hade fått ärva det!

Om OS-löparen inte hade ______________ (9) vid mållinjen med tån hade hen aldrig ______________ (10) guldmedaljen.

Vi på jobbet

A Suffix-prefix, Grundhjulet s. 287

I *Grundhjulet* har du arbetat en del med suffix och prefix, bland annat *-bar* och *o-* på s. 287. Suffix och prefix är vanliga i svenskan. Här får du öva mera!

Suffix

1 Para ihop orden till vänster med suffixen till höger och gör om dem till korrekta ord. Tänk på att du ibland måste lägga till en bokstav i mitten eller ändra formen på ordet för att det ska bli rätt. Du kan använda vissa ord och vissa suffix flera gånger. Du bör kunna bilda minst 18 ord om du gör rätt.

Exempel: förälder + fri = föräldrafri

~~förälder~~
uppfinning
ansvar
socker
minne
ljud
frukt
fördom
värde
bil
ryggrad
händelse
fantasi

-fri
-full
-rik
-lös

1 ____________________ 10 ____________________

2 ____________________ 11 ____________________

3 ____________________ 12 ____________________

4 ____________________ 13 ____________________

5 ____________________ 14 ____________________

6 ____________________ 15 ____________________

7 ____________________ 16 ____________________

8 ____________________ 17 ____________________

9 ____________________ 18 ____________________

2 Diskutera med någon om vad orden betyder och hur de kan användas. Prova att säga minst en mening med varje ord. Använd lexikon om ni behöver det!

3 Sätt in orden från uppgift 1 på rätt plats i meningarna nedan. Ibland måste du ändra ordets form.

– Har du något förslag på middagsmat? Jag har inga idéer och känner mig helt ________________(1).

– Hur var din resa till Australien? – Fantastisk och mycket ________________ ____________ (2), jag kommer aldrig att glömma naturupplevelserna där!

Hon var ett mycket ________________ (3) barn som aldrig ville sluta leka med sina vänner.

– Jag tycker det är väldigt ________________ (4) av dig att inte diska lika ofta som jag. Vi är faktiskt två som bor här!

Sötsaker innehåller mycket socker. Man kan säga att de är ________________ ________________ (5).

Tamara är en mycket ________________ (6) student. Hon läser sina läxor direkt efter sina lektioner.

Att säga att alla som kommer från ett land är likadana är att vara ________________ (7). Då är det bättre att ha ett öppet sinne och försöka vara ________________ (8).

Min chef tänker bara på pengar och sig själv, hon är en totalt ________________ (9) person.

Jag brukar alltid tugga ________________ (10) tuggummi då det är bättre för tänderna.

För att hitta på lösningar till tekniska problem behöver man ofta vara påhittig och ______________________ (11).

Efter många ______________________ (12) försök gav hen upp och lämnade tillbaka möbeln från IKEA som hen inte hade lyckats att skruva ihop.

Om man vill få nya vänner kan det vara ______________________ (13) att gå en kurs som handlar om något som man är intresserad av.

– Hur var filmen? – Den var ______________________ (14)! Den var nog bland det sämsta jag har sett på väldigt länge...

När min morfar var 96 år dog han efter ett mycket spännande och ______________________ (15) liv som sjöman på de sju haven.

Som cyklist vill man gärna se fler ______________________ (16) gator.

Om du har din mobil på ______________________ (17) är det risk att du inte hör när det ringer.

– Hur var din sommar? – Sådär, jag gjorde inte så mycket, så den var ganska ______________________ (18).

Prefix

4 Para ihop prefixen till vänster med orden till höger och gör om dem till korrekta ord. Vissa prefix kan du använda flera gånger. Du bör kunna bilda 8 ord om du gör rätt.

	konsekvent
o-	mogen
in-	acceptabel
a-	lojal
il-	logisk
ir-	sexuell
	social
	relevant

1 ______________________________ 5 ______________________________

2 ______________________________ 6 ______________________________

3 ______________________________ 7 ______________________________

4 ______________________________ 8 ______________________________

5 Diskutera med någon om vad orden betyder och hur de kan användas. Prova att säga minst en mening med varje ord. Använd lexikon om ni behöver det!

6 Sätt in orden från uppgift 4 på rätt plats i meningarna nedan. Varje ord används bara en gång. Ibland måste ordets form ändras.

– De här plommonen är alldeles hårda, de är nog ______________________ (1).

Om man säger till sitt barn att hen bara får äta godis på lördagar och sen ändå ger hen godis mitt i veckan är man ______________________ (2) som förälder.

– Nu resonerar du helt ______________________ (3) tycker jag! Det där stämmer inte alls.

Han är inte speciellt intresserad av att umgås med andra människor och kan därför lätt ses som ______________________ (4).

En del politiker svarar inte på frågorna de får av journalister utan börjar istället prata om andra helt ______________________ (5) saker.

Att vara ______________________ (6) mot andra människor genom att inte vara ärlig är inte sjyst.

Om man varken känner sig attraherad av män eller kvinnor kanske man är ______________________ (7).

Eleverna protesterade med rätta mot att de var tvungna att skriva två prov samma dag. – Det är helt ______________________ (8) att vi ska behöva ha två prov samma dag!

Vi och naturen

A Det svenska skräpet, Grundhjulet s. 302

Preteritum – futurum preteritum

1 **Läs texten "Det svenska skräpet" i *Grundhjulet* och gör övningarna till texten.**

2 **Välj rätt fras för fortsättning på meningarna och skriv om fraserna till futurum preteritum.**

~~inte lukta illa~~
kallas experter på avfallshantering och återvinning
lära oss att sopsortera
inte glömma bort att hålla rent
lära sig att inte skräpa ned i naturen
sortera sopor
antalet bränder i papperskorgar minska
läsa gratistidningar
komma att bli värre
leda till bränder i papperskorgar
gå omkring med en lattemugg i handen

EXEMPEL: På 1800-talet slängde man bara ut soporna på gatan genom fönstret så att det inte skulle lukta illa inomhus.

1. På 60–70-talet hade man informationskampanjer i Sverige så att man ______________________ för att det skulle vara trevligare att vara utomhus .

2. Då fanns det klistermärken med texten "Håll Sverige rent" från informationskampanjen med samma namn klistrade lite överallt så att man ______________________ i naturen.

3. På 80- och 90-talet brändes soporna i värmeverk och man ______________________ och till och med pilla bort plastgallret på kryddburkarna.

4. Under 80–90-talet sa man inte sopgubbar om sophämtarna utan de

____

för att visa hur viktigt det var med rätt sophantering.

5. Ett nytt sorts skräp uppstod i storstäderna under denna tid: ”alla”

_________________________________ på väg till jobbet på

bussen, spårvagnen eller t-banan.

6. På 2000-talet blev det populärt att dricka kaffe i pappersmuggar. Många

____.

7. Nu började man kunna dela in Skräpsverige i två grupper: de som

_________________________________ eller de som bara

dumpade soporna hur som helst.

8. 2010-talet innebar en ny picknickkultur under somrarna som bara

____

men som råttorna älskade och älskar.

9. Under 2000-talet blev det också väldigt populärt med engångsgrillar vilket

tyvärr ____ .

10. Men sen kom speciella röda metallsoptunnor att slänga engångsgrillarna i

så att ____ ,

vilket de också gjort.

Vi här i Sverige

A Du skriver brev, Grundhjulet s. 326

Preteritumsystemet

1 Läs textutdraget ”Du skriver brev” i Grundhjulet och gör övningarna till texten.

2 Texten du läst är främst skriven i presens, men här ska du välja rätt verb och skriva rätt tempus ur preteritumsystemet: Preteritum, pluskvamperfekt eller futurum preteritum?

~~tvinga~~	överleva	komma	uppstå	skriva	oroa (sig)	
dricka	vara	låta	berätta	få	missförstå	tro
kikna	förlova (sig)	bjuda	träffa	lyckas	ljuga	

EXEMPEL: Under andra världskriget _tvingades_ många judar fly från olika länder i Europa.

Göran Rosenbergs far ________________(1) fantastiskt nog koncentrationslägret i Auschwitz i Polen. När pappan ________________ (2) till Sverige bodde han först en tid i Alingsås. Görans pappa David ________________ (3) många brev hem till sin fästmö i Polen så att hon inte ________________ (4) sig så mycket. Han ________________ (5) i breven ofta påskina att saker ________________ (6) bättre än de egentligen var i Sverige. David ________________ (7) bland annat om nya vänner han ________________ (8) i det nya landet. Och han sa saker som att ”jag ________________ (9) om jag inte också berättade att jag faktiskt ________________ (10) svenskor”.

David berättade också att vännen Natek ______________________________ (11) få ett nytt jobb på en textilfabrik, ”med chans till avancemang”.

Men Göran läste också i breven om komiska situationer när språkliga missförstånd ______________________________ (12), som när man ______________________________ (13) kaffe hos några svenskar. Görans pappa och hans vänner ______________________________ (14) ordet ”doppa” och ______________________________ (15) att värdinnan sa något fult könsord.

Sedan ______________________________ (16) värdinnan av skratt när de berättade för henne vad de trodde att hon hade sagt! David skrev också om andra roliga händelser som när en kamrat och hans flickvän berättade att de ______________________________ sig (17) och hur han elegant ______________________________ (18) dem på frukt och vin för att fira dem.

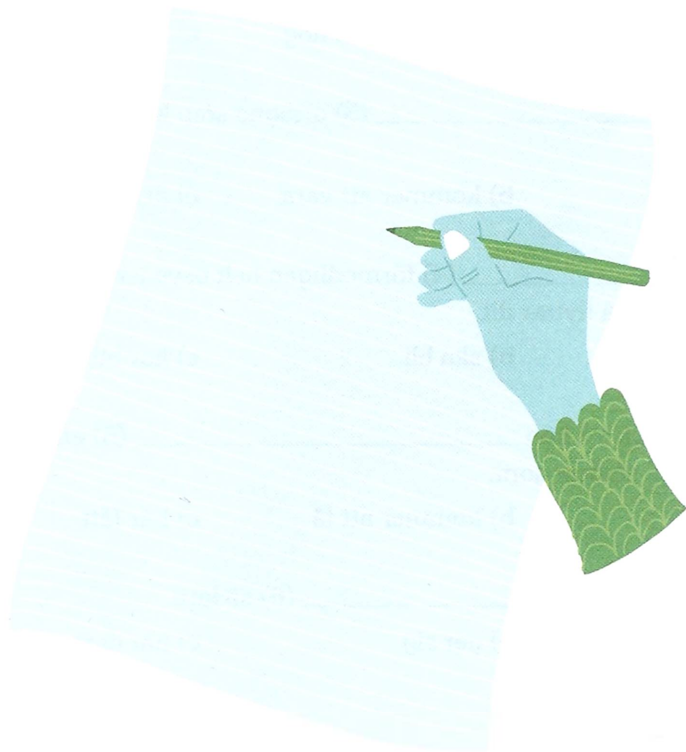

Vi och universum

A Inga svenskar till Mars, Grundhjulet s. 347

Presenssystemet

1 **Läs tidningsartikeln ”Inga svenskar till Mars” och gör övningarna till texten.**

2 **Välj rätt alternativ ur presenssystemet till texten nedan: presens, perfekt, eller futurum? Ibland fungerar mer än ett alternativ.**

EXEMPEL: Många svenskar har anmält intresse för att få flytta till Mars.

a) anmäler b) har anmält c) ska anmäla

29-åriga Martina Johansson från Kalmar ________________ (1) gärna åka till Mars.

a) vill b) har velat c) ska vilja

Men som det ser ut just nu ________________ (2) att dröja innan hon får åka.

a) ska nog komma b) kommer det nog c) har det kommit

Inga svenskar ________________ (3) uttagna som kandidater till Mars-expeditionen.

a) har varit b) kommer att vara c) är

Så det ________________ (4) förmodligen helt osvenskt på Mars när de första Tellus-borna flyttar dit.

a) blir b) ska bli c) har blivit

Martina tror dock att hon ________________ (5) en ny chans att åka till Mars så småningom.

a) får b) kommer att få c) har fått

Hon är inte den som ________________ (6) så lätt!

a) kommer att ge sig b) ger sig c) har gett sig

Det ______________________ (7) inte heller någon Mars-resa inplanerad för 29-åringen och Uppsala-bon Carl Nettelblad.

a) kommer att vara b) har varit c) är

Till skillnad från Martina ________________________ (8) kluven till om han verkligen vill resa till Mars eller inte.

a) upplever han sig som b) ska han uppleva sig som c) har han upplevt sig som

Så på sätt och vis ___________________________ (9) en lättnad att han inte blev uttagen som kandidat.

a) ska han känna b) känner han c) har han känt

Vi som ______________________________ (10) på jorden kommer, om allt går som planerat, kunna följa de första bosättarna på Mars via tv och se hur det går för dem. Spännande!

a) ska stanna kvar b) har stannat kvar c) stannar kvar

Grundhjulet – *övningsbok i grammatik*

Ewa Holm Kristina Asker

Grundhjulet – övningsbok i grammatik är baserad på huvudboken **Grundhjulet**.

Övningsboken bygger på texter, övningar och teman från huvudboken. Övningarna är avsedda att göras kapitelvis i anslutning till huvudbokens kapitel för att repetera centrala grammatiska moment.

Många ord ifrån texterna och övningarna i huvudboken används här för att på så sätt bidra till ordinlärningen.

En minigrammatik ingår för att förklara grundläggande grammatiska begrepp.

Facit till **Grundhjulet – övningsbok i grammatik** finns på www.sanomautbildning.se/hjulet

sanoma utbildning

www.sanomautbildning.se

ISBN 978-91-523-3346-4